

171
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΝΙΚΗΙΑΣ

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

SISMANTOLOGIO
MEGALY



ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΤΥΠΩΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΙΣ

1917

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΝΙΚΑΙΑΣ

4716

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

 ΣΙΣΜΑΝΟΓΛΙΟ
ΜΕΓΑΡΟ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΤΥΠΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΣ

1917

Ὁ ἐκ τῶν σιβασμιωτάτων ἀγίων συνόδικῶν Μητροπολίτης Νικαίας κ. Βασίλειος, εἰς πλουσίαν πνευματικὴν πανδαισίαν συνεκδύσεν ἰσχύτως ἐν δυοὶ συνεδρίαις τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἑλλ. Φιλ. Σύλλογου πολυαληθῆς ἀκροατήριον, ἐν ᾧ διεκρίνετο ἰδιαίτερος ἀντιπρόσωπος τῆς Α. Θ. Π., ἱκανοὶ τῶν ἀγίων συνόδικῶν καὶ ἐνδημιούντων ἀρχιερέων, ὁ ἐξ. πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Δ. Καλλίγης μετὰ τοῦ γεν. αἰτήτης προξένου κ. Ε. Πεζᾶ καὶ τινῶν μελῶν τῆς πρεσβείας, ἅμα δὲ πολλὸς ἱππλεκτός ἄλλος κόσμος, πραγματοποιεῖς μετὰ τῆς διακρινούσης τὴν Α. Σιβασμιότητα στορνυλίας καὶ ἱσιστημονικῆς ἱμβριθείας θέμα ἑλάχιστα παρ' ἡμῶν εἰσέτι διεκρινισθέν, τὸ τῶν σχέσεων τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου πρὸς τὸν γυναικεῖον τῆς ἑποχῆς αὐτοῦ κόσμον, ἱσχύως ἰσηρόν φῶς ἐπὶ μιᾷ τῶν οὐσιωδῶν λεπτομερειῶν τῆς καθόλου δράσεως τοῦ ἱεροῦ ἀνδρός καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν φιλολογίαν ἀδρῶς πλουτίσας.

ΕΚ ΤΗΣ „ΕΚΚΛΗΣ. ΑΛΗΘΕΙΑΣ“

ΟΥΑΚ. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1917

© SISMANOGLIO
MEGARO



ἰς βραχὺ προοίμιον ἔχον ὡς ἀφειρησίαν τὸ Πινδαρικὸν ρητὸν «ἀρχομένου δ' ἔργου πρόσωπον χρῆ θέμεν τηλαυγές», ὑπέδειξεν ὁ ρήτωρ τὰς πολυτίμους καὶ πολυσχιδεῖς ὑπηρεσίας, ἅς ἀπὸ ἡμῶν ἤδη ἑκατονταετηρίδος παρέσχεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἐπιστήμην καὶ παιδείαν ὁ Ἑλλην. Φιλ. Σύλλογος, γενόμενος οὕτω καὶ δι' ἐξόχων ἰδίᾳ γενναιοδώρων μελῶν αὐτοῦ σπουδαῖον κέντρον εὐγενοῦς διεθνούς δράσεως κοινοφελούς ἐν πολλοῖς ἐν τε τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαγῇ τῆς Ἀνατολῆς, ὑπὸ καθαρῶς ἐπιστημονικῶν καὶ παιδευτικῶν πνεύμα.

Εἰσελθὼν δ' εἰς τὸ θέμα τῆς διαλέξεως αὐτοῦ, φέρον οὐσιωδῶς ἀνακοινώσεως χαρακτῆρα, ἐδήλωσεν ὅτι προτίθεται νὰ ἀποδείξη στηριζόμενος ἐπὶ ἀσφαλῶν ἱστορικῶν καὶ κριτικῶν βάσεων, ὅτι ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐξόχως ἐξετιμήθη καὶ παρὰ τῶν συγχρόνων γυναικῶν διὰ τὰς ὑπερόχους αὐτοῦ ἀρετάς. Τὰ δὲ περὶ τῆς αὐτοκρατείας Εὐδοξίας καὶ εὐαρίθμων τινῶν πλουσίων χηρῶν λεγόμενα ὡς θανασίμων δῆθεν πολεμίων καὶ πρωταιτίων τοῦ ἀπηνούς διωγμοῦ αὐτοῦ κοινῶς περιφερόμενα εἶναι ἐξόγκωσις ἱστορικῶν ἀληθειῶν πλὴν διαφόρων τῆς κρατούσης κοινῆς παραδόσεως.

Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς γνώμης ταύτης ἐστήσῃ τὴν προσοχὴν εἰς τὰς ἐκ βραχέων γυναικῶν μέχρι τοῦ τραγικοῦ ἐνέξοφι θανάτου

σχέσεις τοῦ θείου ἀνδρός, φέροντος καὶ ἐν τούτῳ ἴδιον μελέτης ἀξιον χαρακτήρα. Ἀπὸ τῆς γεννήσεως δ' αὐτοῦ εἰς ἄμεινον εὐρέθη σχέσιν μετὰ δύο ἐξόχων ἐπ' ἀρετῇ καὶ εὐσεβείᾳ γυναικῶν, τῆς ὄντως φερωνόμου Ἀνθοῦσης μητρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς πρὸς πατρὸς θείας, τῆς περιφήμου διακόνου τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας Σαβινιανῆς, ἣτις καὶ εἰς τὴν ἐξορίαν, γραία ἤδη, ἀλλὰ θαρραλέα τῷ πνεύματι, ἐπεσκέφθη καὶ παρηγόρησεν αὐτόν, ἐτοιμή οὖσα ἵνα καὶ μέχρι τῆς Σκυθίας ἀκολουθήσῃ αὐτόν, φήμης διαδραματίζουσα μέχρις Ἀντιοχείας ὅτι ἡ Σκυθία ὠρίσθη ὡς ὀριστικὸς τόπος τῆς ἐξορίας τοῦ μεγίστου καὶ περικλεεστάτου τῶν πατριάρχων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Αἱ δύο αὗται ὑπέροχοι ἅγιοι γυναῖκες ἐκ βρέφους ἀνέθρεψαν καὶ ἐμόρφωσαν τὸν μέγαν ἅγιον, ἀπορφανισθέντα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Σεκούνδου, Στρατηλάτου τῆς Συρίας, ἅμα τῇ γεννήσει αὐτοῦ. Ἡ προκαταρκτικὴ λοιπὸν μόρφωσις τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀποκλειστικῶς ἀνήκει εἰς δύο στενῶς διὰ συγγενικοῦ δεσμοῦ μετ' αὐτοῦ συνδεομένας σπουδαίας γυναῖκας, αἵτινες μὴ ἔχουσαι ἄλλο τέκνον, ὅλως ἀφοσιώθησαν εἰς αὐτόν. Εἶναι δὲ φυσικῶς γνωστὸν ὅτι μία τοιαύτη γυναικεία ἀφ' ἑαυτοῦ ἔχει τοσαῦτα ἀγαθὰ προτερήματα καὶ τοσαύτην ροπὴν ἐπὶ τοῦ μετὰ ταῦτα βίου, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπέδρασεν αὕτη ἰδιαιτέρως ἐπὶ τοῦ ἁγίου ἀνδρός.

Τὸ προσφιλέστατον παιδίον, ζῶσα εἰκὼν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, συνεκράτει τὰς γυναῖκας ταύτας, μάλιστα δὲ τὴν ἀρίστην μητέρα, εἰς

ὁσημέραι αὐξοῦσαν καὶ ἀνεξάντλητον ὑπὲρ αὐτοῦ στοργὴν καθ' ὅλον αὐτῶν τὸν βίον. Καὶ ἡ τοιαύτη στοργὴ ἀνάλογον ἐνέπνεεν εἰς τὸν εὐφυῆ παιδα καὶ νεανίσκον εὐγνωμοσύνην καὶ ἀγάπην, ἣτις βεβαίως συνετέλεσεν εἰς τὴν δικαιότεραν καὶ ἐλλογοτέραν παρὰ τῷ ἱερῷ Χρυσοστόμῳ ἐκτίμησιν τοῦ γυναικείου φύλου, ὅπερ διὰ τῶν δύο τούτων γυναικῶν ἐπαρκῶς ἐγνώρισεν καὶ ἐξετίμησεν καὶ ἐδιδάχθη νὰ ἀναγνωρίσῃ ὡς πολύτιμον παράγοντα τῆς ἀνθρωπίνης ἐν τῷ κόσμῳ εὐδαιμονίας καὶ προόδου.

Ἰδίᾳ δὲ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἦτο θαῦμα ἱερᾶς ἀφοσιώσεως, μόλις εἰκοσαεὶς χηρεύσασα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνθους ἐκείνου τῆς ἡλικίας πάντα τὰ τοῦ βίου τερπνὰ ἐν μέσῳ πλούτου καὶ φροντίδων ἀποσκυβαλίσασα χάριν τοῦ μοναχίβου νιοῦ αὐτῆς. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐθανυμάσθη ἐπὶ τοῦ φανατικοῦ εἰδωλολάτρου σοφιστοῦ Λιβανίου ὡς πρότυπον εὐσεβοῦς καὶ ἠγαρέτου χριστιανῆς γυναικός. Ἰδίᾳ δ' ἡ Ἀνθοῦσα τὰ πρωτεῖα φέρει μεταξὺ τῶν ἀρίστων ἐν τῷ χριστιανισμῷ μητέρων, κάλλιστα διὰ τοῦ ἰδίου πλήρους ἀφοσιώσεως καὶ στοργῆς παραδείγματος παρασκευάσασα τὸν υἱὸν καὶ διδάξασα τοὺς μεγάλους ἀκαμάτους ἀγῶνας, δι' ὧν ἀνεδείχθη κλέος ἀθάνατον καὶ δόξα ἀειθαλῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο διαρκῶς ἐκ παιδῶν παρότρυνε τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον εἰς τὴν μετ' ἀφοσιώσεως ἐκπλήρωσιν τῶν ἑαυτοῦ καθηκόντων. Οὕτως δὲ μετὰ τὸ πέρας τῶν ἀρετῶν ἐγκυκλίων καὶ ἐπιστημονικῶν ἐν τῇ

ρητορικῇ καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ σπουδῶν, ἀμέσως ἀνέλαβε τὸ ἔργον τοῦ συνηγόρου, μετὰ λεπτῆς καὶ βαθτείας ὀξυδερκείας ἐκμελειτῶν τὴν κοινανίαν τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὑπέκωεν εἰς ἐνδόμυχον κλίσιν, ἐνέκυψεν εἰς νέας σ. βαρωτέρας θρησκευτικὰς σπουδὰς, γενόμενος δι' αὐτῶν τὸ καύχημα τῆς θεολογικῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ σχολῆς. Καὶ ταῦτα ἔπραττεν ὑπὸ τὴν ζωογόνον σκέπην τῆς μητρικῆς στοργῆς.

Ὅτε δὲ μετὰ τινα ἔτη ἀπεφάσισε νὰ καταλίπη τὸν κόσμον καὶ μονάσῃ εἰς τὴν ἔρημον, οὐχὶ ἐκ νωθρότητος, ἀλλὰ πρὸς ἀσκησιν ἐν τῇ ἐγκρατείᾳ καὶ ἀφοσίωσιν εἰς μελέτας θρησκευτικὰς, ἰδίᾳ περὶ τὰς ἀγίας Γραφάς, τότε τῆς μητρικῆς στοργῆς τὰ δίκαια ἀνέστειλαν πρὸς ὦραν τὴν ἄλλως ἔλλογον ταύτην ἀπόφασιν. Λαβοῦσα τῆς χειρὸς τὸν υἱόν, ὠδήγησεν εἰς τὸ ἴδιον τοῦ οἴκου διαμέρισμα, καὶ εἰσαγαγοῦσα εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτῆς, ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης, ὅπου αὐτὸν ἐγέννησε. Διὰ πικρῶν δὲ δακρύων καὶ συγκινητικῶν φράσεων ὑπέδειξεν εἰς αὐτόν, ὅτι μέγα ἄδικον θὰ διέπραττε καταλείπων αὐτὴν μόνην καὶ ἔρημον μετὰ τοσαύτας ὑπὲρ αὐτοῦ θυσίας, ἔγγυς ἤδη οὖσαν τοῦ τάφου.

«Πρὸ οὐδεμιᾶς, λέγει αὐτῷ, ἐκ τῶν δυσχερειῶν τῆς χηρείας ἐν νεαρῇ ἡλικίᾳ ὑπεχώρησα, οὐδ' ἐδέχθην νέον νὰ εἰσαγάγω σύμβιον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς σου. Ἀλλὰ τὰ πάντα ὑπέμεινα μόνον εἰς σὲ ἀποβλέπουσα τὴν μόνην παρηγορίαν μου. Προσβλέπουσα δὲ εἰς σὲ συνεχῶς, ἔβλεπον ἡμψυχον διατηρουμένην εἰς

σὲ ἀκριβῆ εἰκόνα τοῦ συζύγου μου, τοῦ πατρὸς σου. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὅτε ἦσο νήπιον καὶ δὲν ἠδύνασο νὰ ὁμιλήσῃς, διε μάλιστα τέρπουσι τοὺς γονεῖς τὰ παιδιά, πολλὴν μοι παρεῖχες παρηγορίαν. Εἰς οὐδὲν δὲ μέχρι τοῦδε σε ἠνωχλήσαμεν, οὐδὲ τὴν πατρικὴν σου παρουσίαν ἠλαττώσαμεν, ἀλλ' ἐξ ἰδίων ἐδαπάνων διὰ τὰς ἀνάγκας σου, ἀφίνουσα ἀμέριμνος νὰ διάγῃς τὸν βίον, ἐνασχολούμενος εἰς τὸ ἔργον σου. Μὴ λοιπὸν με λυπήσῃς εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ βίου μου, ἀλλ' ὑπόμεινον τὴν ὦραν τοῦ θανάτου μου. Ὅταν δὲ με θάψῃς παρὰ τὰ ὅστα τοῦ πατρὸς σου, τότε ἀπελθε ἐλευθέρως ὅπου ἂν θέλῃς. Ἐφ' ὅσον δὲ ζῶ ὑπόμεινον τὴν μετ' ἐμοῦ συνοίκησιν, ἵνα μὴ προσκρούσῃς ἄνευ οὐδενὸς λόγου πρὸς τὸν Θεόν, ἀφ' οὗ εἰς οὐδὲν σε ἠδικήσαμεν.»

Οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἀγίας ὄντως καὶ ἐναρέτου μητρὸς βαθέως συνεκίνησαν τὸν ἀντάξιον αὐτῆς υἱόν καὶ οὕτως ἔμενε μετ' αὐτῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ μέχρι τοῦ θανάτου αὐτῆς. Συζῶν δὲ μετ' αὐτῆς ἐν πάσῃ ἀρμονίᾳ, στενωῶς συνεδέετο καὶ μετὰ τῆς πρὸς πατρὸς θείας τῆς διακόνου Σαβινιανῆς, πολλὰ καὶ παρ' αὐτῆς ἔργα καὶ λόγῳ διδασκόμενος, μάλιστα δὲ περὶ τῶν ταλαιπωριῶν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Μετὰ δὲ τὴν ἐκπλήρωσιν καὶ τῶν τελευταίων πρὸς τὴν μητέρα καθηκόντων ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν προαποφασισθειῶσαν ἀσκησιν περὶ ἐνδελεχεῖς μελέτας καὶ αὐστηρὸν ἐγκράτειαν. Ἐπανελθὼν δ' ἔτινεκεν ἀσθενείας εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, νέα ἔφερεν ἐφόδια δοκίμου ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἐργασίας.

Μετ' ὀλίγον δ' ἐχειροθετήθη ἀναγνώστης καὶ ἐχειροτονήθη διάκονος ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Μελετίου πατριάρχου Ἀντιοχείας, πολλὰ προσδοκῶντος παρὰ τοῦ ζηλωτοῦ νέου Ἰωάννου. Βραδύτερον δὲ θανόντος τοῦ Μελετίου, προχειρίσθη πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Φλαβιανοῦ, παρ' ᾧ διετέλεισεν ἐπὶ μακρὸν ἀόκνως ἐργαζόμενος ὡς δεξιὸς αὐτοῦ βραχίων, συντελών εἰς πᾶν καλόν, ἰδίᾳ δὲ ἐνασχολούμενος δοκιμώτατα εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὰ ποικίλα καθήκοντα τῆς φιλανθρωπίας, ἅτινα θαυμασίως τότε ἤσκουοντο ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν πρὸς παραμυθίαν τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος. Καθ' ἣ δὲ ρητῶς λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, εἰς χιλιάδας πολλὰς ἠριθμοῦντο τότε οἱ ἐνδεεῖς καὶ χρεῖαν βοηθείας ἔχοντες. Μόνων δὲ χῆραι ἦσαν ἐγγεγραμμέναι ἐν Ἀντιοχείᾳ τρισχίλια, ἐκτὸς δὲ τούτων ἐπήρχον πολλὰ ὄρφανὰ, πολλοὶ ἄλλοι πτωχοὶ, ἱκανοὶ ξένοι, ἱκανοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἐν φυλακαῖς.

Εἰς τὰ ἔργα δὲ τῆς φιλανθρωπίας συνειργάζετο μετὰ τῶν διακόνων γυναικῶν τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, ὧν προεξῆρχεν ἡ θεία αὐτοῦ Σεβινιανή. Διὰ τοῦ ἱεροῦ δὲ Χρυσόστομον, ἀφιέρωσαντος ἤδη πᾶσαν τὴν ἰδίαν περιουσίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀνεπτύσσοντο αὐταὶ εἰς τὰ ἔργα τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς ἄλλης κοινωφελούς δράσεως, καὶ δὴ τὴν κατήχησιν τῶν γυναικῶν καὶ τὴν βάπτισιν. Ἡ μετ' αὐτῶν δὲ συνεχὴς συνεργασία, καθὼς καὶ τὰ δύο πρὸς νεωτέραν χῆραν συγγράμματα αὐτοῦ, ἐν οἷς διήκει σφόδρον καὶ ὑψαίνουσα

γνώμη περὶ γάμου καὶ παρθενίας ἀνευ ὑπεβολῶν, μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ἀνὴρ ἐπιρόχον διανουσίας πνεύματος καὶ ὑγιούς τῶν πραγμάτων ἀνιλήψτως, κάλλιστα ἐγίνωσκε τὰ ἐκτιμᾶ καὶ ἀναγνωρίζῃ τὰ ἰδιαίτερα τῶν γυναικῶν προτερήματα καὶ ἰδίᾳ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν.

Τὸ δὲ σύστημα τῶν διακόνων γυναικῶν, αἵτινες ἀπλῶς μόνον κατελέγοντο εἰς τὸν κλήρον ἀνευ οὐδενὸς ἱερατικοῦ ἀξιώματος, παρῆγον δὲ πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, ὑφίστατο δὲ μέχρι τῆς δωδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ἐν Ἀνατολῇ. Ἦδη δὲ ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ, περὶ τὰ τέλη, ἀναφέρεται ἡ διάκονος τῆς ἐν Κεγχρεαῖς, ἐπιτείῃ τῆς Κορίνθου, ἐκκλησίας Φοίβη μετ' ἐπαίνων συνιστωμένη εἰς τοὺς ἐν Ῥώμῃ χριστιανούς, ἧτις «προστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ αὐτοῦ τοῦ Παύλου». Κατωτέρω δ' ἀναφέρονται τρεῖς ἄλλαι εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι γυναῖκες, ἡ Τρύφαινα, ἡ Τρυφῶσα καὶ ἡ Περσίς, «πολλὰ καπιῶσαι ἐν Κυρίῳ», ἧτοι διακονικὰ πιθανῶς ἐκτελοῦσαι καθήκοντα.

Καὶ αἱ ἀποστολικαὶ διαταγαί, σύγγραμμα οὐσιωδῶς ἐν πολλοῖς ἀρχαίον, ἱκανὰ πληροφοροῦσι περὶ τῶν διακόνων γυναικῶν, ἐν ᾧ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς χαρακτηρίζει τὰς διακόνους πρόσωπα τῆς ἐκκλησίας ἐκλεκτά, χρησιμεύοντα καὶ πρὸς ἐπιτηδεῖαν μετάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ εἰς τὰς γυναικωνίτιδας τῶν ἐθνικῶν οἰκῶν. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἱεροῦ Χρυ-

σοστόμου τὸ σύστημα τῶν διακόνων γυναικῶν φαίνεται ἀκμάζον ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰς μεγαλοπόλεις, καὶ δὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀντιοχείᾳ.

Σήμερον δὲ παρ' ἡμῖν τὸ φιλόανθρωπον τῶν ἀρχαίων διακόνων γυναικῶν ἔργον πρὸς τοὺς πάσχοντας ἀδελφοὺς ἐπιτελοῦσι μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ πάσης προθυμίας εὐσεβεῖς καὶ φιλόανθρωποι δέσποιναι καὶ δεσποινίδες. Αὗται δὲ καταβάλλουσι προσπάθειαν πρὸς ἀνακούφισιν ἀπὸ τῶν παντοίων ταλαιπωριῶν τοῦ παγκοσμίου πολέμου. Ἔργῳ δὲ βεβαιοῦσιν ὅτι ἔχουσι τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν εὐγένειαν τῆς καρδίας καὶ τῆς διανοίας, ἥτις πρὸ πάντων διαλάμπει ἐν τῇ εὐσπλαγχνίᾳ, ἐν τῇ οἰκτρῷ καὶ τῇ συμπιεσίᾳ, ἐν τῇ παρηγορίᾳ καὶ καταπραΰνει τῶν παντοίων τῆς ἀνθρωπότητος δεινῶν. Αἱ τοιαῦται δὲ εὐγενεῖς κυρίαι χωροῦσαι πάντοτε μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ θάρρους ἐπὶ τὰ πρόσω, καταλείπουσι μνήμην ἀθάνατον καὶ ζηλωτὸν παράδειγμα εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

Ἄλλ' ὅσον γόνιμος καὶ σπουδαία καὶ ἄν ἦτο ἢ μετὰ ἀκαταβλήτου καὶ ἀκμαίας ἐπὶ ἱκανὸν φιλοπονίας κοινωφελῆς δρασίς τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἀναμφιβόλως τὸ ὑπέροχον ποιμαντικὸν αὐτοῦ ἔργον εὐρηται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐκεῖ ἐτέθη ὁ λόχος ἐπὶ τὴν λυχνίαν καὶ ἔλαμπε καὶ ἐφώτιζε τηλαυγῶς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα. Εἶναι δ' ἀναντίρρητον ὅτι αἱ δυσκολίαι εἰς μέγα καὶ δυσχερὲς ἔργον, ὅποιον ἦτο τότε τὸ τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως,

ἐνέτειναν καὶ ἐλάμπρυναν ἐπὶ μᾶλλον τὰς δυνάμεις καὶ τὴν δόξαν τοῦ ἱερωτάτου ἀνδρός.

Ὅπως δὲ κάλλιον ἐκτιμηθῆ τὸ ἔργον τοῦτο, κρίνομεν καλὸν ἵνα εἰσαγωγικῶς ἐπισκοπήσωμεν τὴν τότε κατάστασιν τῆς ἀρτιουστάτου νέας Ρώμης, προορισθείσης ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως αὐτῆς ἵνα ἀντικαταστήσῃ αὐτὴν τὴν παλαιὰν Ρώμην, τὴν αἰωνίαν τῶν Ῥωμαίων πόλιν. Καθ' ὃν δὲ χρόνον τὸ πρῶτον ἐνεφανίζετο ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἠρίθμει αὐτὴ μόλις ἑβδομήκοντα ἐτῶν βίον, καθ' ὃν πλείστα ὑπέστη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων δεινὰ καὶ μάλιστα τῆς ἀρειανῆς αἱρέσεως ἢ αὐτόθι ἐκκλησία, κατ' ἀνάγκην ἐπὶ ἱκανὸν κύψασα τὸν αὐχένα εἰς τὴν φοβερὰν ταύτην αἵρεσιν καὶ τὰς παραφυάδας αὐτῆς.

Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῶν αἱρέσεων μεγάλων ἀνωμαλιῶν καὶ τὸ σοβαρῶς ἐπικίνδυνον ναυατιανὸν σχίσμα, ἐκ τῆς παλαιᾶς Ρώμης μεταφυτευθὲν καὶ ἐν Φρυγίᾳ καλλιεργηθὲν, ὁπόθεν ἦτο ὁ ἐν Ρώμῃ παραίτιος αὐτοῦ, εὗρε ρίζας ἰσχυράς ἕνεκα τῆς ἄλλης ἐκκλησιαστικῆς ἀνωμαλίας. Τὸ σχίσμα τῶν ναυατιανῶν, αὐτοκαλουμένων ἐξ ὑπερηφανείας «καθαρῶν», ἔφερε τύπον φαρισαϊκῆς ἐθελοπερισσοθησκείας, ἥτοι τάσεως πρὸς χωρισμὸν καὶ διάκρσιν ἀπὸ τῶν μελῶν τῆς καθόλου ἐκκλησίας δι' ὑπερβάλλοντος δῆθεν ζήλου θρησκευτικοῦ. Κατ' αὐτοὺς οἱ κατ' ἀνάγκην εἰς τοὺς διωγμοὺς ἀρνηθέντες τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως αὐτῶν καὶ μετανοοῦντες ἦσαν ἀπαράδεκτοι, αὐστηρῶς δὲ ἀπηγορεύετο καὶ ὁ δεύτερος γάμος.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπῆρξεν ἤδη σχι-

σμαικός τῶν ναυαπιανῶν πατριάρχης· ἐπὶ δὲ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου τοιοῦτος ἦτο ὁ Σισίνιος, μεθ' οὗ φυσικῶς ἤλθεν εἰς φιλονικίας ὁ ἱερώτατος ἀνήρ, ζητῶν τὴν ἐκ παντὸς τρόπου συγκέντρωσιν τῶν θρησκευτικῶν δυνάμεων, καταφανοῦς ὄντος ὅτι αἱ διαιρέσεις μεγάλας προὔξενον ζημίας εἰς τὸν χριστιανισμόν καὶ τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ καὶ κατὰ τὴν εἰς Ἔφεσον πορείαν αὐτοῦ μετὰ ζήλου εἰργάσθη ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος πρὸς περιορισμὸν τοῦ ναυαπιανοῦ σχίσματος, ὅπερ δι' αὐτοῦ κυρίως ἐτόλμως πολεμηθέν, ἀπέβαλε σὺν τῷ χρόνῳ τὴν προτέραν ἰσχύν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν σχισμάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπήρχον ἄνθρωποι παντοίων ἐθνοτήτων καὶ παντοίων θρησκευτικῶν ἀποχρώσεων, ἀπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν μέχρι τῶν Ἰουδαίων. Αὐταὶ δὲ αἱ πολιτικαὶ ἀρχαὶ ἦσαν ἐμπειστημέναι εἰς ποικίλους ἐθνικῶς καὶ θρησκευτικῶς ἀνθρώπους, τὰ δὲ αὐτοκρατορικὰ παλάτια ἐνέκλειον ἅπασαν ταύτην τὴν ἄλλως ἀσυμβίβαστον ποικίλιαν καὶ διαίρεσιν, ἐξ ἧς οὐκ ὀλίγα προέκυπτον ἀνωμαλίαι ὡς ἐκ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ τῆς ἀντιζηλίας. Καὶ ὡς εἰ μὴ ἤρχον πάντα ταῦτα, ὁ αὐτοκράτωρ Ἀρκαδίος ἦτο λίαν ἀσθενοῦς θελήστως καὶ χαρακτηρὸς ἀναποφασίστου.

Εἰς ταῦτα δὲ προσθετέον, ὅτι καθ' ὃν χρόνον παρεσκευάζετο διὰ τοῦ παραδυνάστου εὐνούχου Εὐτροπίου ἡ ἐκλογή τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ὡς πατριάρχου Κωνσταντινουπό-

λεως, ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐρίσκετο δὲ ἰδίας σοβαρᾶς ὑποθέσεως ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, ἄνθρωπος καρπῶν σπουδαῖα προτερήματα μετὰ ἀπεχθεστάτων ἐλαττωμάτων. Φυλάσσων δὲ τὴν παράδοσιν τῆς ἀλεξανδρινῆς ἱεραρχίας, ἐκ παντὸς τρόπου ἐζήτηε νὰ ὑπαγάγῃ τὴν ἐκκλησίαν τῆς νέας Ρώμης ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ οὕτω τὰ δευτερεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν παπικὸν τῆς παλαιᾶς Ρώμης θρόνον οὐσιωδῶς παραμείνωσιν εἰς τὸν πάπαν καὶ πατριάρχην τῆς Ἀλεξανδρείας ὡς καὶ πρότερον.

Ὑπὸ τοιούτων δὲ διαβουλίων ἐλανγόμενος, ἐζήτησιν ἵνα ὑποσκελίσῃ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, κοινῇ βουλῇ κλήρου καὶ λαοῦ καὶ ἀνωτάτῃ ἐπινεύσει τοῦ αὐτοκράτορος Ἀρκαδίου καὶ τῆς αὐτοκρατορίδας Εὐδοξίας γενομένην, διὰ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ πρεσβυτέρου τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας Ἰσιδώρου, μεθ' οὗ ἄλλως εὐρίσκετο εἰς διαφοράν, καὶ ἴσως οὕτως ἐπεζήτηε νὰ ἐκφορτωθῇ συγχρόνως καὶ καταστήσῃ ἑαυτῷ ὑποχείριον. Ἄλλ' αἱ τοιαῦται τοῦ Θεοφίλου ἐν Κωνσταντινουπόλει σκευωρία κατεθραύσθησαν πρὸ τῆς ἀτίγκτου καὶ ἀπειλητικῆς στάσεως τοῦ παραδυνάστου Εὐτροπίου, ἀπειλοῦντος παραπομπὴν τοῦ Θεοφίλου εἰς δίχην ἐπὶ διαφοροῖς κατηγορίαις.

Εἰς τὰς εἰσαγωγικὰς δὲ ταύτας ὑπομνήσεις πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι τὰ κατὰ τὸν βίον καὶ ἰδίᾳ τὴν πατριαρχικὴν δράσιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐκτίθενται σήμερον ἐν πολλοῖς ἐπὶ τῇ βῆσει τοῦ ἱστορικοῦ Σωκράτους. Οὗτος

δὲ μεθ' ὅλην τὴν κατὰ τὰ ἄλλα λόγου καὶ προσοχῆς ἀξίαν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ ἱστορίαν, φαίνεται ὅτι δυσμενῶς διάκειται πρὸς τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, καὶ τοῦτο διότι ἦτο ναυατιανός, καὶ φυσικῶς δὲν ἠδύνατο νὰ στέργῃ τὸν ἱερὸν ἄνδρα, ὅστις συστηματικῶς ἐπολέμησε καὶ κατέβαλεν οὐσιωδῶς τὸ ἐνοχλητικὸν διὰ τὴν ἐκκλησίαν ναυατιανὸν σχίσμα. Μία δὲ μετὰ προσοχῆς παρατήρησις τῶν περὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ὑπ' αὐτοῦ ἱστορουμένων καταδεικνύει τὴν δυσμένειαν αὐτοῦ, ἐπιτηδείως ἄλλως ἐπικαλυπτομένην.

Ἦδη δὲ ὁ κριτικώτατος Φώτιος ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ περὶ αὐτοῦ λέγει ὅτι «ἡ φράσις οὐδὲν ἔχει ἀξιόλογον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς δόγμασιν οὐ λίαν ἐστὶν ἀκριβής». Σαφέστερον δὲ ὀρίζει Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος τὴν πρὸς τὸ ναυατιανὸν σχίσμα ἀπόκλισιν αὐτοῦ, ὀνομάζων αὐτὸν «τὴν προσηγορίαν, οὐ μὴν δέ γε καὶ τὴν προαίρεσιν καθαρὸν». Ἦδη δὲ ἐρρήθη ὅτι οἱ ναυατιανοὶ πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν μελῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐπωνομάζοντο μετὰ φαρισαϊκῆς ὑπερηφανείας «καθαροί». Καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων δὲ τινες τοιαύτην ἔχουσι περὶ τοῦ Σωκράτους γνώμην, μαρτυρουμένην ἐξ αὐτῆς τῆς ἱστορίας αὐτοῦ.

Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ὁ ἱστορικὸς οὗτος μεθ' ὅλην τὴν ἱπιφυλακτικότητά, καταφαίνεται ὅτι δὲν διάκειται εὐμενῶς πρὸς αὐτόν, μεταχειριζόμενος συνεχῶς ἐκφράσεις ἀμφιβόλους καὶ ἐνίοτε σαφῶς δεικνύουσας δυσμένειαν καὶ διάθεσιν πρὸς κατηγορίαν. Πιθανῶς δὲ οὗτος ἠρῶσθη εἰδήσεις

τινάς παρὰ προγενεστέρων ἐχθρικῶς διακειμένων πρὸς τὸν μέγαν ἅγιον καὶ μάλιστα Ἀλεξανδρινῶν, οἵτινες ἐπὶ ἱκανὸν παρέμειναν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ χειριστοῦ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου, καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ καὶ διαδόχου αὐτοῦ Κυρίλλου. Τὸν Σωκράτην δ' ἐν πολλοῖς ἀκολουθεῖ καὶ ὁ ἱστορικὸς Σωζόμενος, καὶ δὴ καὶ εἰς τὰ περὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ὅπως καὶ νεώτεροι ἱστορικοί.

Ὅλος δὲ διάφορος εἶναι ὁ ἱερὸς Θεοδώρητος, ἀνὴρ πεφωτισμένης διανοίας καὶ εὐρυτάτης μαθήσεως, ὅστις διετέλει ἕξοχος θαυμαστῆς τοῦ μεγίστου καὶ περικλειεστάτου τῶν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐθλίβετο δὲ διότι γηραιοὶ ἐπίσκοποι συνέπραξαν εἰς τὸν ἐπονεϊδιστὸν διωγμὸν τοῦ ἱεροτάτου ἀνδρός. Ἡ δὲ παράδοσις ἐν γένει ἢ τε ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἢ ἱστορικὴ, ἐξόχως ὑπεραίρουσα μετὰ δικαίου αὐτόν, θανασίμους ὄντως πολεμίους αὐτοῦ παρέδωκεν εἰς τοὺς μειαγενεστέρους οὐχὶ τὴν αὐτοκράτειραν Εὐδοξίαν, οὐδὲ πλουσίας τινὰς χήρας, ἀλλὰ ἱεράρχας ἐκ φθόνου καὶ μίσους κηλδώσαντας ἑαυτοὺς δι' ἀληθοῦς πολέμου πρὸς τὸν μέγαν ἅγιον ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἐκκλησίας.

Ἡμεῖς δὲ μείζονα προσοχὴν παρέχοντες εἰς αὐτὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς ἰδίῳ συγγράμμασι λεγόμενα καὶ εἰς τὸν σύγχρονον καὶ συμπαθόντα μετ' αὐτοῦ Παλλάδιον, ἀπαλλάττομεν τὸ γυναικίον φῦλον μομφῆς ἀδικαιολογήτου, ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι τινὲς τῶν γυναικῶν ἔγιναν ὀργανατῶν ἀσπόνδων αὐτοῦ ἐχθρῶν, καὶ μάλιστα τοῦ Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου καὶ τοῦ Γαβᾶ-

SISMANOGLIO

λων Σευηριανοῦ, τοῦ Ἰουδα τούτου τοῦ Ἰσκαριώτου διὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον. Ἀλλὰ ταῦτα ἐν τῇ περαιτέρῳ ἀναπτύξει τοῦ θέματος γενήσονται κατάδηλα. Νῦν δὲ προπαρασκευάσαντες τὸ ἔδαφος χωροθμεν ἐπὶ τὰ πρόσω.

Καὶ δὴ ἐξ ἀρχῆς παρατηροῦμεν, ὅτι οὐδαμῶς ἀληθεύει τὸ παρὰ ἱκανῶν γραφόμενον κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Σωκράτους, ὅτι εὐθύς ὡς ἀνέλαβε τὰ πομιαντικὰ αὐτοῦ καθήκοντα ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἤλθεν εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸν κλῆρον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετ' οὗ πολὺ δὲ καὶ πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀρχάς, χρώμενος ἀλογίστῃ παρηρησίᾳ καὶ ἀμέτρῃ ἀύσιτηρότητι καὶ τραχύτητι. Ὅτι ὁ κλῆρος τῆς Κωνσταντινουπόλεως περιεῖχε πολλὰ πρόσωπα ἀνάξια τῆς κλήσεως αὐτῶν ἦτο καταφανές. Οὐδέποτε ὁμοῦς ἐφάνη ὁ ἱερὸς ἀνὴρ σπεύδων παραφόρως εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων. Αὐτοὶ δὲ οἱ πρὸς αὐτὸν λόγοι τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐκκλησίας μετὰ τὴν πρώτην ἐξορίαν, ἵνα ἐκκαθάρῃ τὸν κλῆρον, βεβαιούσιν ὅτι δὲν μετεχειρίσθη ἕως τότε οὐδεμίαν βίαν καὶ ἀύσιτηρότητα καὶ σπουδήν.

Ἄνθρωπος δὲ ὑπερόχου μορφώσεως καὶ διαυγείας διανοίας, κεκτημένος ἤδη ἱκανὴν περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτικὰ πράγματα πείραν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ δοκιμοτάτης δράσεως, κάλλιστα ἐγίνισκεν ὅτι τὸ σπεῦδειν βραδέως πολλάκις ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐπιβάλλεται, ἐν ᾗ ἡ βεβιασμένη σπουδὴ συντελεῖ εἰς τὸ ἀντίθετον τοῦ ἐπιδιωκόμενου καλοῦ. Ἦδη δὲ εἶχε κατανοήσει ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν πολιτείας τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν μετὰ

πολλῶν ἀρχιερέων πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου, ὅτι αἱ φυσικαὶ δυσχερεῖαι τοῦ ἔργου, ὅπερ ἀνέλαβε, δυσχερέστεραι θὰ ἀπέβαινον ἀπὸ τῆς τῶν ἀνθρώπων κακίας, ἀπὸ τοῦ σφιδίου ἔργου τοῦ δυστυχῶς ἀείποτε εὐχερῶς ὑπὸ πολλῶν ἀσκουμένου καὶ πολλάκις εὐδοκιμοῦντος.

Τινὲς δὲ τῶν νεωτέρων ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ ἐπαρκῶς τὴν κοινωνίαν, ἐν ἣ προώριστο νὰ δράσῃ, γινόμενος πατριάρχης τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι εἰκοτολογία ἀπορρέουσα ἐκ τῶν σφαλερῶν ἀρχαιοτέρων πληροφοριῶν περὶ τοῦ ἱερωτάτου ἀνδρός. Πιθανῶς δὲ καὶ χαλαρὰ ἐκτίμησις τῆς καθαρῆς ἀρετῆς καὶ αὐστηρῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος. Μία δὲ ψυχραῖος καὶ ἀπαθὴς παρατήρησις τῆς δράσεως αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ γενικώτερον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, μαρτυρεῖ ὅτι μετ' ἐπιφυλάξεως καὶ προσοχῆς ἐπεδίωκε νὰ συντελέσῃ εἰς βελτίωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων, ἀποφεύγων ὑπερφιάλους τόλμας καὶ τραχύτητας. Καὶ οὕτω δὲ πολιτευόμενος βεβαίως δὲν ἦτο δυνατόν εἰς πάντας νὰ ἀρίσκη, ἀφ' οὗ μάλιστα ἡ κοινὴ τῶν πραγμάτων κατάστασις παρουσίαζεν οὐκ ὀλίγας ἀνωμαλίας, ὡς ὑπεδείξαμεν.

Πρὸς τοῦτους πρέπει καὶ πάλιν νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι καὶ ἐξ ἀνατροφῆς καὶ ἐκ παιδεύσεως καὶ ἐκ τῆς προέρας αὐτοῦ πολιτείας καὶ πίστεως ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲν εἶχεν ἐν ἑαυτῷ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος στοιχεῖα αὐθαιρεσίας, οὐδὲ ἦτο ἄλλως ἀστοιχείωτος καὶ ἀλαφίσκενος εἰς τοιαύτους

ἀγῶνας, οἷους φυσικῶς συνήντησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἄλλ' εἶχε τὴν ἐπιβαλλομένην συναίσθησιν τῆς ἀσθητῆς καὶ μετὰ προσοχῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐντεθῆεν ἀπορρέουσαν παρρησίαν, μὴ ἐκτρεπομένην εἰς χυδαιότητας καὶ τραχύτητας. Μελετᾷ μετὰ νηφαλιότητος τὰ ζητήματα, καὶ πλήρης ἐνθέου ζήλου καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, χωρεῖ ἐπὶ τὰ πρόσω περιεσκεμμένος, νικῶν μᾶλλον διὰ λελογισμένης τόλμης ἢ διὰ τραχείας συμπεριφορᾶς, ὁποῖα συνήθως διέκρινε τοὺς προεξάρχοντας ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ.

Τὰ δὲ ἔργα, δι' ὧν πρὸ πάντων διεκρίθη ἐκ πρώτης ἀφειρησίας καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ πλείονος ἢ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ λαμπηδόνης, ἦσαν τὰ παρὰ τοῖς πολλοῖς πρῶτα προσβάλλοντα καὶ συναραπάζοντα καὶ τὸν κοινὸν ἐπισπώμενα θαυμασμόν, τὸ σαγηνεῖον κήρυγμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ὑπὲρ τῶν ἐνδεῶν φιλάνθρωπος πρόνοια. Ὁ πρὸ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νεκτάριος, σεβαστὸς ἄλλως ἱεράρχης, δὲν διεκρίθη εἰς τὰ δύο ταῦτα μεγάλα δι' ἓνα πνευματικὸν πατέρα προτερήματα, καὶ οὕτως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἢ ἐντύπωσις ἐκ τῆς τοιαύτης τοῦ ἱερωτάτου ἀνδρὸς δράσεως ἦτο ἑκτακτος καὶ καταπλήττουσα γενικῶς.

Ἦδη δὲ ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας περιεφέρετο καὶ διεφημιζέτο τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Δύσει ὡς ὑπερόχου ἐκκλησιαστικοῦ ρήτορος, οἱ δὲ λόγοι αὐτοῦ μετὰ ζήλου παρὰ πολλῶν ἀντεγράφοντο καὶ διεδί-

δοντο. Εἰς δὲ τὰς εἰσβείας καὶ ἐνθουσιώδεις περὶ τὰ τοιαῦτα ὑπερόχους γυναικας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁποῖα μάλιστα ἦτο ἡ θαυμασία διάκονος Ὀλυμπιάς, τὸ ἑκτακτον φαινόμενον τῆς ἀπαραιήλου εὐφραδείας αὐτοῦ κινώμενον μετὰ σωματικῆς ἀσθενείας καὶ ἐκ περιβολῆς καὶ βίου ταπεινώσεως, προῦκάλει ἑκτακτον ἐκπλήξιν καὶ διεθέρμαινε νοῦν καὶ καρδίαν ὡς μέγα ἀπὸ Θεοῦ εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων δώρημα.

Ἐν ὀλίγοις δὲ τὴν περὶ τὸ κήρυγμα καὶ τὴν φιλάνθρωπίαν ἀπαράμιλλον ἀρετὴν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου κάλλιστα περιέγραψεν ὁ ἐκκλησιαστικὸς ὑμνωδὸς λέγων· «Ἡ τοῦ στόματός σου καθάπερ πυρὸς ἐκλάμψασα χάρις τὴν οἰκοιμένην ἐφώτισεν, ἀφιλαργυρίας τῷ κόσμῳ θησαυροὺς ἐναπέθετο, τὸ ὕψος ἡμῶν τῆς ταπεινοφροσύνης ὑπέδειξεν». Ὅντως δὲ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀκάματον αὐτοῦ δραστηριότητα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐλάμπρυνον αἱ ἀναγκαῖαι συνέπειαι ἀγνῆς καὶ ἀδόλου φιλάνθρωπίας καὶ φιλοπτωχίας ἢ ἀφιλαργυρίας καὶ ἡ ταπεινότης μέχρι παιδικῆς ἀφελείας καὶ ἀπλότητος. Διὰ τούτων δὲ μάλιστα συνεκοινῶνει κάλλιον μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ ἀνέπτυσσε παρρησίαν καὶ δόναμιν λόγου ἀνεξάντλητον.

Κατὰ φυσικὸν ὁμοῦς λόγον ἀναγκαῖα συνέπεια τῆς ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀκραίας αὐτοῦ ἀρετῆς ἦτο ἡ λεληθότως παρασκευαζομένη δυσφορία τῶν ὅπως δήποτε ἱερῶν καὶ λόγῳ ἐλεγχομένων δούλων τῆς γλιδῆς καὶ τῶν ἀπολαύσεων, τῶν πλουσίων καὶ σκληρῶν καὶ τῶν ἐκλύτων κληρικῶν. Ἐν τῷ φαινόμενῳ ὁμοῦς τούτῳ οὐδεὶς

μετὰ λόγου δύναται νὰ δαίδη ἀδεξιότητα καὶ ἀστοχίαν τοῦ ἱερωτάτου ἀνδρός, καθ' ὅσον καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐξάσκησις τῆς φιλανθρωπίας φύσει ἐνέχουσι καυτήρια κατὰ πάσης κακίας παλαιούσης πρὸς τὴν ἀρετὴν. Ἡ δὲ ἔλλογος παρησιία καὶ ὁ δίκαιος ἔλεγχος εἶναι πάντοτε σπουδαῖον γνώρισμα εὐσυνειδήτου διδασκάλου τῶν πολλῶν καὶ δραστηρίου ὑπερμάχου τῶν ἐνδεδῶν ἀδελφῶν.

Δυνάμεθα δὲ μετ' ἀληθείας καὶ δικαίου νὰ εἴπωμεν ὅτι οὐχὶ ὑποκειμενικὴ τις ἔλλειψις, ἀλλ' ἀντικειμενικὴ κακία ἦτο ἡ δημιουργήσασα σὺν τῷ χρόνῳ ἐμπαθῆ ἵνα κατὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντίδρασιν. Καὶ αὕτη δὲ θὰ κατεπνίγεται ἐν τῷ χειμάρρῳ τῶν ἐξαισίων ἀρετῶν αὐτοῦ, ἐὰν μὴ ὁ ἐπάρατος φθόνος διέφθειρεν ἀνιάτως οὐκ ὀλίγους τῶν συγχρόνων ἱεραρχῶν, καὶ μάλιστα τοὺς μηδεμίαν ἀπὸ ἀρετῆς καὶ παιδείας κοινωvίαν πρὸς τὸν μέγιστον καὶ περικλείεσταν τῶν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχοντας. Εἶναι δὲ σὺνηθες καὶ ὑπὸ τῆς ἱστορίας μαρτυρούμενον, ἵνα οἱ εὐτελεῖς καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἀδυνατοῦντες νὰ διαπρέπωσι, καίτοι τοῦτο μανιωδῶς ἐπιδιώκουσιν, ἐπιτηδεύωσι μομφὰς καὶ διασυρμούς ἐναντίον τῶν ἀσυγκρίτως ὑπερτέρων αὐτῶν.

Ἀναντίρρητον δὲ καθ' ἡμᾶς εἶναι ὅτι πῦσα ἄλλη οἷα δήποτε δυσμένεια καὶ ἀπαρέσκηια δὲν θὰ παρήγε τὴν δεινὴν κατὰ τῆς ἀρετῆς τραγωδίαν ἐν τῷ ἀπηνεστάτῳ διωγμῷ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἐὰν μὴ ταῦτα ἐσαυνώρουν ἀσυνείδητοι ἱεράρχαι καὶ ὄργανα αὐτῶν κλη-

ρικὰ καὶ μοναχικά, τέρατα ἀποφώλια. Τὰ δὲ περὶ τῆς αὐτοκρατείας Εὐδοξίας ἰδίᾳ λεγόμενα προφανῶς ἔχουσιν ὑπερεξυγκωθῆ διὰ ψευδολογημάτων ὑπὸ τῶν περὶ τὸν πάπαν καὶ πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Θεόφιλον, δεξιότατον περὶ τοιαῦτα μηχανεῖματα ὄντα. Αὐτὰ δὲ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τὰ ἀδιαμφισβήτητα μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ τε Θεόφιλος καὶ οἱ περὶ αὐτόν, καταχθονίως ἀσκοῦντες τὸ ρῆδιον ἔργον, ἐπειράθησαν νὰ παρασύρωσιν εἰς τὸν κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου διωγμὸν τὴν αὐτοκρατείαν Εὐδοξίαν καὶ πλουσίας τινὸς χήρας, εὐεπιφόρους οὔσας εἰς τοιαύτας παραπλανήσεις.

Ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοξία οὔσα ὄρφανὴ θυγάτηρ βαρβάρου στρατηλάτου τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, παιδευθεῖσα δὲ ἐπὶ τοῦ φιλοσόφου Πανσοφίου, εἶχε φυσικῶς τὴν κληρονομικότητα τῆς βαρβάρου καταγωγῆς καὶ βιαιότητος. Ἐν τούτοις μετὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐπὶ ἱκανὸν συμπράττει ἐν ἀρμονίᾳ, αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου αὐτῆς διὰ τοῦ πατριαρχου προχειρισθέντος εἰς ἐπίσκοπον καὶ παραμείναντος μέχρι τέλους πιστοῦ εἰς αὐτόν. Καὶ γενικώτερον τὸ παλάτιον μεθ' ὅλην τὴν προμνησθεῖσαν ποικιλίαν τῶν ἐν αὐτῷ θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν ἀποχρέσεων φαίνεται στέργον καὶ περὶ πολλοῦ ποιούμενον τὴν σύμπραξιν μετὰ τοῦ ἱερωτάτου ἀνδρός εἰς σοβαρὰ μάλιστα ζητήματα πρὸς κοινὸν ὄφελος.

Οὕτως εἰς τὸν διωγμὸν τοῦ βιαίου καὶ αὐθαιρέτου ἐννούχου Εὐτροπίου οὐδεμίαν ὑπάρχει μετὰ τοῦ παλατίου καὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυ-

σοστόμον ούσιώδης διαφωνία. Ὁ παραδυνάστης οὗτος μεθυσθεὶς ἀπὸ τῆς δόξης, ἦν ἠέξανεν ἢ ἀνικανότης τοῦ αὐτοκράτορος Ἀρκαδίου, παρεξέτραλλε εἰς τοσοῦτον, ὥστε νὰ πολεμήσῃ καὶ αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν εἰς δικαίωμα, ὅπερ εἶχε τότε κατ' ἀνάγκην, τὸ τοῦ ἀσύλου. Καὶ ὅμως ὁ τολμήσας τοῦτο νὰ προσβάλλῃ, δι' αὐτοῦ πάλιν ἐζήτησε τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, συναινοῦντος τοῦ παλατίου. Βραδύτερον δὲ κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην τοῦ κατ' αὐτοῦ κορυφωθέντος μίσους ἐφανεύθη, μηδενὸς πλέον δυνηθέντος νὰ σώσῃ αὐτόν.

Περιεργότερα δὲ καὶ σπουδαιότερα εἶναι ἡ σύμπραξις τοῦ παλατίου, αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀρκαδίου καὶ τῆς αὐτοκρατείας Εὐδοξίας μετὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς τὰ κατὰ τὸν φοβερὸν Γότθον στρατηλάτην τοῦ κράτους Γαῖνᾶν πολυειδῶς επικίνδυνον εἰς τὸ κράτος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν δειχθέντα. Οὗτος Ἀρειανὸς ὢν, ὅπως καὶ ὅλος ὁ μετ' αὐτοῦ ἐκ Γότθων στρατός, ἀπήτησε παρὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἵνα ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχη ἴδιον ναὸν ἀρειανῆς κακοδοξίας. Ἡ πολιτεία διὰ τοῦ δειλοῦ καὶ ἀναποφασίστου αὐτοκράτορος ἐφάνη ἐνδίδουσα, ὅτι ὁ ἱερὸς ἐπιφανεὶς Χρυσόστομος, πιθανῶς ὑπὸ τῆς Εὐδοξίας ὑποστηριζόμενος, ἀνέλαβε νὰ διευθετήσῃ ἐκκλησιαστικῶς τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἐπέτυχε νὰ μὴ δοθῇ εἰς αὐτόν ναὸς ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Δὲν ἐδίστασε δὲ κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοδώρητον νὰ ὑπομνήσῃ εἰς τὸν Γαῖνᾶν ἐκ ποίας εὐτελείας ὑπὸ πάσαν ἐποψὴν

προελθὼν ἐξόχως ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους μέχρι τοῦ ὑπατικοῦ ἀξιώματος.

Ἄλλ' ὁ βάρβαρος οὗτος στρατηλάτης καὶ ὑποχωρήσας πρὸ τῆς ἐλλόγου καὶ δικαίας τόλμης τοῦ πατριάρχου, βεβαίως ἐνέκρυπτεν ἐν τῇ σκληρᾷ αὐτοῦ καρδίᾳ ἀγρίαν πρὸς τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον δυσμένειαν. Καὶ ὅμως, θαυμαστὸν εἶπεν, καὶ ὑπὸ τοιαύτην εὐρισκόμενος ψυχολογικὴν κατάστασιν, ὑποχωρεῖ μετ' οὐ πολὺ εἰς ἀσυγκρίτως μείζον ζήτημα πρὸς τοῦ ἀσθενοῦς ἐκείνου πατριάρχου. Καὶ ὁ βάρβαρος οὗτος μεθυσθεὶς ἀπὸ τῆς δόξης καὶ τῶν βιαιοτήτων ἅς ἀνθαιρέτως διέπραττεν, ἐβουλεύθη ἵνα καταλάβῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ καταλύσῃ τὴν αὐτοκρατορίαν. Ἡ δὲ ὀλεθρία αὕτη βουλή ἐκινδύνευε νὰ πραγματοποιηθῇ, ὅτε ἡ αὐτοκρατορία ἀπέβλεψεν ὡς εἰς σωτήρα εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον ἄνδρα.

Ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῆς αὐτοκρατείας καὶ τῶν συμβούλων αὐτῶν μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα σωτηρίας βλέποντες, καλοῦσι τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον εἰς τὸ παλάτιον καὶ παρακαλοῦσιν, ἵνα μεταβᾷ παρὰ τῷ βαρβάρῳ, εὐρισκομένῳ ἔξωθεν ἐν Θράκῃ, οὐ μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πείσῃ αὐτόν νὰ ἀπόσχη ἀπὸ τῆς ὀλεθρίας βουλῆς. Καὶ ὁ ἱερὸς ἀνὴρ, ἀναλαμβάνων μέγα πρὸ τῆς πολιτείας καθήκον ὡς εὐσεβῆς καὶ φιλόπατρις ἱεράρχης, ἐξέρχεται τῆς πόλεως ἵνα συναντήσῃ τὸν στασιάζσαντᾶ στρατηλάτην Γαῖνᾶν, μεθ' οὗ πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἔλθει εἰς διάστασιν. Μόλις δὲ ἤμαθεν ἐκεῖνος τὴν προσίλευσιν τοῦ πατριάρχου, σπεύδει καὶ ἐξέρχεται τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, καὶ ὑποδέχεται

μετὰ πάσης τιμῆς, ἀσπαζόμενος τὰς χεῖρας
καὶ ἐπιθέτων ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

Ἐντὸς δὲ τῆς σιμνῆς παρουσίασι τὰ ἴδια
τέχνα καὶ ἔβηκεν εἰς τὰ γόνατα τοῦ ἱεροῦ ἀν-
δρός, παρακαλῶν ἵνα εὐλογῆσιν αὐτά. Τίνας
δὲ λόγους ἐκεῖ ἀντήλλαξαν, δὲν γνωρίζομεν τὸ
βέβαιον ὁμῶς εἶναι ὅτι ὁ Γαῖνᾶς μετὰ πολλῆς
τιμῆς προκέρμας τὸν ἱερὸν ἄνδρα, ἀλήθε μετ'
ὀλίγον μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, καὶ διαβὰς τὸν
Δούναβιν κατεστράφη ὑπὸ ἄλλων βαρβάρων
πληθυσμῶν. Οὕτω δὲ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος
ἐδείχθη σωτὴρ τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, κινδυ-
νεύσαντος τότε ἄρδην νὰ ἀνατραπῆ πρὸς μεγί-
στην πάντως καὶ ἀνεπανόρθωτον ζημίαν τῆς
ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ.

Τὸ πολιτικῆς δὲ μᾶλλον ἢ ἐκκλησιαστικῆς
φύσεως τοῦτο κατόρθωμα ἐπὶ μᾶλλον ἀνέ-
πτυξε τὴν τιμὴν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου παρὰ
τοῖς ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ δὴ καὶ παρὰ τῇ αὐτο-
κρατείᾳ Εὐδοξία, καὶ παρὰ τῷ λαῷ, ὅστις ἀπ'
ἀρχῆς ἦτο ἐνθουσιᾶδης θαυμαστῆς αὐτοῦ.
Οὐδένα δὲ λόγον ἔχομεν νὰ ὑποθέτωμεν ὅτι
κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Εὐδοξία ἐβουλοδό-
μει κατὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἀφ' οὗ οὐδεμία
ἀφορμὴ πρὸς τοιοῦτον ἔγκλημα παρουσιάζεται.
Ἀναμφιβόλως δὲ εἰς ἄλλο στρατόπεδον παρε-
σκευάζεται ἀντιστρόφως πρὸς τὴν ἐνδοξον εὐδο-
κίμῃσιν αὐτοῦ ὁ ἀμείλικτος καὶ μέχρις ἐκμηδε-
νίστως καὶ φόνου πόλεμος, τοῦτο δὲ ἦτο τὸ
τῶν ἀναξίων τῆς κλήσεως αὐτῶν κληρικῶν
καὶ ἐπισκόπων, ὧν ἐν τῷ κρυπτῷ προεξήρχεν ὁ
πολλαχῶς ὑπὸ τοῦ Χρυσοστόμου εὐεργετηθεὶς
ἐπίσκοπος Γαβάλων Σενηριανός.

Εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπῆρχέ τις ἀμφιβό-
λου, μᾶλλον δὲ σκιερᾶς ἀξίας συνήθεια, ἵνα
ἐπίσκοποι ἰδιαιτέρας παιδείας καὶ ρητορικῆς
ικανότητος ἐγκαταλείποντες τὸ ποιμνιον αὐτῶν
περιέρχωνται μεγάλας πόλεις ὡς κέντρα συνα-
θροίσεων πρὸς ἐπίδειξιν τῶν ρητορικῶν αὐ-
τῶν χαρισμάτων καὶ πλουτισμὸν τοῦ πνευ-
χροῦ αὐτῶν βαλαντίου. Ἡ συνήθεια αὕτη ἀνέ-
φλεγε φυσικῶς τάσεις πρὸς ἀνθρωπαρέσκειαν
φιλοδοξίαν καὶ φιλοχρηματίαν, ἰδιώματα
ἠκιστα προσήκοντα εἰς ἐπισκόπους καὶ πνευ-
ματικούς ποιμένας. Ἐντεῦθεν δ' ἐνίοτε ἐκνο-
φορεῖτο ὁ ὑπολανθάνων οἰστὸς πρὸς ἄνομον
προαγωγὴν καὶ εὐδοκίμῃσιν διὰ τῆς ὑποσκελί-
στιως ἄλλων ἐξαιρέτου τιμῆς ἀξίων ἀνδρῶν.

Φυσικῶς δὲ διὰ τὸ τοιοῦτον ἐπιτήδευμα κα-
ταλληλοτάτη ἦτο ἡ βασιλεὺς τῶν πόλεων, ὅπου
ὡς εἰς μισγάγκειαν συνέρρεον παντοῖα στοιχεῖα
τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου ἐκ διαφόρων ἀφορ-
μῶν. Καὶ τὸ κοινὸν δὲ τῆς Κωνσταντινουπό-
λεως, φύσει φιλομαθὲς καὶ περίεργον ὄν, ἠρέ-
σκετο εἰς τοιαύτας ἐπιδείξεις, προθύμως πα-
ρέχον τὸν ὀβολὸν αὐτοῦ ἰδίᾳ δὲ οἱ πλούσιοι
καὶ οἱ μεγασιᾶνες ἠένδουν τὰς τοιαύτας κολα-
κευτικῆς ἐν μέρει φύσεως ἐπιχειρήσεις. Οὕτως
ὁ Πτολεμαῖδος Ἀντίοχος προηγουμένως, καὶ
νῦν ὁ Γαβάλων Σενηριανός ἔτερον τοὺς πε-
ριέρχους καὶ φιλομαθεῖς τῶν Κωνσταντινου-
πολιτῶν, περιεργαζομένους ἐν τῷ τελευταίῳ
τούτῳ καὶ τὸ συριακὸν ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ
ρητορικὸν ἰδίωμα τὸ ἐξελητημένον εἰς εἰκόνας
καὶ παρομοιώσεις καὶ ἑσηράς περιγραφάς
καὶ εἰς ἀήθη προφορὰν.

SISMANOGLIO
MEGARO

Τὸν Σευηριανὸν κατὰ φυσικὸν λόγον φιλοφρόνως ἐδέχθη καὶ πατρικῶς ὑπεστήριξεν ὁ ἱερός Χρυσόστομος, διαβλέπων ἐν αὐτῷ νεώτερον κληρικὸν πολλὰς παρέχοντα ἐλπίδας εὐδοκίμησης καὶ προόδου. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ἰδίᾳ ἠνόησε αὐτὸν καὶ ὑπέδειξεν ἱκανὰ πρὸς βασιμωτέραν ἐπιτυχίαν. Ἄλλ' ὁ ὄργων πρὸς ταχεῖαν εὐδοκίμησην Σῦρος, ἐφθόνησε τὸν προστάτην καὶ διδάσκαλον αὐτοῦ, καὶ ὠναιροπόλησε νὰ ὑποσκελίσῃ αὐτόν, καλλιεργῶν διὰ παντοίων μέσων κολακείας καὶ ἄλλης ἀδοκίμου θωπείας εὐνοίας καὶ ὑποστηρίξεις ὑπερόχων προσώπων, καὶ μάλιστα ἐν τῷ παλατίῳ καὶ παρὰ τισὶ τῶν γυναικῶν, ἐν αἷς αἱ πλούσιαι γῆραι, ἡ Μάρσα, ἡ Καστροκία καὶ ἡ Εὐγραφία, πλούσιαι εἰς χρήματα ἐξ ἀρπαγῆς, πτωχαὶ δὲ εἰς ἀρετὰς ἐκ προαιρέσεως καὶ καθήκοντος.

Ἐν τούτοις τὸ ἔργον τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀκμαῖον ἐχώρει ἐπὶ τὰ πρόσω, πολλαχόθεν δὲ τὰ βλέμματα ἐστρέφοντο πρὸς κοινὸν ὄφελος εἰς τὴν ὁσημέραι ὑψουμένην ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἦδη δὲ πρὸ τῆς στάσεως τοῦ Γαϊνᾶ σύνοδος ἱκανῶν ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν ἀπὸ Θράκης καὶ Γαλατίας καὶ Σκυθίας καὶ τῆς Ἀσίας, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἐφέσου Ἀντωνίνος καὶ ἐξ ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντες ἐπίσκοποι, ἐνησχολεῖτο περὶ διάφορα σοβαρὰ ζητήματα. Κατὰ τοῦ Ἐφέσου δὲ ἐξαίφνης παρέστη κατήγορος σφοδρὸς ὁ Οὐαλεντινουπόλεως Εὐσίβιος, ἀπεγχετός καὶ ἀμετάπειστος εἰς τὴν σφοδρὰν κατηγορίαν, μεθ' ὅλας τὰς νοουθεσίας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἵνα μὴ διχθῆ συκοφαντῆς ἐλλείψει μαρτύρων. Ἐπι-

μένοντος δὲ τοῦ Εὐσεβίου ἀνέλαβε νὰ μεταβῆ εἰς Ἐφεσον πρὸς διευθέτησιν ὑποθέσεως λίαν καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ζοφερᾶς.

Ὁ δὲ Ἀντωνίνος ἐννοήσας «τὸ δοκνον καὶ τὸ ἀδέκαστον» τοῦ πατριάρχου, μετεχειρίσθη πρόσωπόν τι ἰσχυρὸν ἵνα ματαιώσῃ τὴν εἰς Ἐφεσον μετάβασιν. Ἐπετεύχθη δὲ τότε ἡ ἀναβολὴ αὐτῆς ἕνεκα τῆς στάσεως τοῦ Γαϊνᾶ, τοῦ παλατίου αἰσθανομένου τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀνδρὸς βοηθείας. Ὅτε δὲ βραδύταρον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀντωνίνου ἐδέησε νὰ μεταβῆ εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ματαιωθείσης πάσης δι' ἐπισκόπων, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἐλενουπόλεως Παλλάδιος, ἱαποπίου ἐρεῦνης, τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν ἐπίσκοπον Γαβάλων Σευηριανόν, μηδαμῶς δυνηθεὶς ἕως τότε νὰ ἐννοήσῃ τὸ κίβδηλον καὶ ἀχαρακτήριστον τοῦ ἀχαρίστου τούτου ἱεράρχου. Ἐκτοτε δὲ αἱ σκευωρίαι κατὰ τοῦ ἱερωτάτου ἀνδρὸς ἀνεπτύχθησαν ἐν τε τῷ παλατίῳ καὶ παρὰ πλουσίοις, συνυπουργούντων τῷ Σευηριανῷ ἀναξίων τῆς κλήσεως αὐτῶν ἐπιτοπίων κληρικῶν.

Ἐγένετο δὲ ἡ μετάβασις εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἐφεσον μετὰ τὴν ἔλευσιν εἰς Κωνσταντινουπόλιν πρεσβείας ἐκεῖθεν, παρακαλοῦσης ἵνα ἐλθὼν θεραπεύσῃ τὰ αὐτόθι κακῶς ἔχοντα. Καλῶς δὲ ἐγίνωσκεν ὁ ἱερός Χρυσόστομος ὅτι ἐπεβάλλετο αὐτῷ ἡ θεραπεία τῶν κακῶς ἐχόντων εἰς διαπρεπεστάτην ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν ἀξιοθεύσαν τῆς προνοίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ

ιεροῦ Τιμοθέου. Δημηθέτησε δὲ τὰς αὐτόθι καὶ τὰς ἀλλαγῶν ἀνωμαλίας καὶ δὴ καὶ τὰς ἐν Νικομηδεῖα, τῇ συμπράξει κανονικῆς συνόδου πολλῶν ἐπισκόπων, ἐν Ἐφέσῳ ἐγκαταστήσας ἐπίσκοπον τὸν διάκονον Ἡρακλείδην, ἀνδρα ἀξίας καὶ ἀρετῆς, ἐν δὲ Νικομηδεῖα τὸν Πισίδης ἐπίσκοπον Πανούριον τὸν διδάσκαλον τῆς αὐτοκρατείας Εὐδοξίας, καθαιρεθέντος τοῦ ἐπικινδύνου ἀγύριου Γεροντίου, ἐπισκόπων δὲ νέων ἐκλεγέντων ἀντὶ τῶν ἐξ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίνου προχειρισθέντων σιμωνιακῶν.

Εὐρισκόμενος δὲ εἰς τὴν περιουσίαν ταύτην κατ' ἐπανάληψιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπληροφορεῖτο περὶ τῆς κισθηλείας τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ Γαββαίου Σευηριανοῦ. Οὗτος φύσει χαμερπῆς καὶ κόλαξ ὢν, ἀνέπτυξε τὰς ἐν τῷ παλατίῳ καὶ παρὰ τοῖς κρατοῦσιν εὐνοίας, μάλιστα δὲ παρὰ τῇ φιλοδοξίᾳ αὐτοκρατείας Εὐδοξίας, καὶ ἀνευροπόλησεν ἵνα ὑποσκελίσῃ τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ γινόμενος αὐτὸς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Τοῦ θρασείου δὲ τούτου τολμήματος ἐνδείξεις ὑπάρχουσιν εἰς ἀρχαίας ἀφηγήσεις, βεβαιουμένου ἄλλοις ἐκ τῆς ὅλης συμπεριφορᾶς τοῦ παραφόρου καὶ ἐκ φιλοδοξίας μεθύοντος Σύρου τούτου ἐπισκόπου. Εἶναι δὲ γενικώτερον γνωστὸν, ὅτι εὐτελεῖς πινεῖς ἀνθρώπων φύσις προβαίνουσι μέχρι τῶν ἐσχάτων φιλοδοξοῦσαι καὶ μαινόμεναι. Διὰ ταῦτα βεβαιωθεὶς περὶ τῶν ἐγκληματικῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ἐπανελθὼν ἀπέπεμψεν αὐτὸν ἐν τῷ κανονικῷ αὐτοῦ δικαίωματι ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τότε δὲ πρῶτον φαίνεται ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοξία διαφωνοῦσα πρὸς τὸν ἱερόν Χρυσόστομον, ἐπιμένουσα ἵνα τύχῃ χάριτος ὁ εὐνοούμενος αὐτῆς. Τὸ δ' ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἐπινοήμα τῆς αὐτοκρατείας δακνύει παράδοξον γυναικίαν δεξιότητα καὶ τόλμην πρὸς ἐκπόρθησιν τῆς συγγνώμης. Ἐν ᾧ δήλα δὴ ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἦτο ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων ἀποστόλων πρὸ τῆς ἱερουργίας, ἡ Εὐδοξία εἰσέρχεται μετὰ ὑπηρετίας φερούσης νήπιον τὸν υἱὸν αὐτῆς Θεοδόσιον, πρὸ ὀλίγου ὑπὸ τοῦ πατριάρχου βαπτισθέντα, τίθησιν αὐτὸν εἰς τὰ γόνατα αὐτοῦ, καὶ ἐξορκίζει εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς ἵνα ἐπιτρέψῃ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Σευηριανοῦ. Κατάπληκτος ἐκείνος πρὸ τοῦ τολμήματος ἐνδίδει καὶ ἐπ' ἐκκλησίας διδασκῶν συνίστησιν εἰς τὸν δυσμενέστατον πρὸς αὐτὸν διακείμενον λαὸν τὸν Σευηριανόν. Οἰκοθεῖν δὲ δῆλον ὅτι καὶ δυσφορῶν ὁ λαὸς διὰ τὴν τοιαύτην τοῦ ἁγίου πατρὸς ἐπιείκειαν, ὑποχωρεῖ καὶ ἀνέχεται τὸν Σευηριανόν, ὅστις τὴν ἐπιούσαν πλέκει τὸ ἐγκώμιον τοῦ εὐεργέτου καὶ ὁμιλεῖ περὶ ἀγάπης καὶ εἰρήνης.

Καίτοι δὲ οἱ περὶ τὴν αὐλήν καὶ αὐτὴ ἡ Εὐδοξία εὐχερέστερον φυσικῶς καὶ μετὰ πλείονος εὐχαριστήσεως συνεχρωτίζοντο μεθ' ἑνὸς χαμερποῦς αὐλοκόλακος Σευηριανοῦ, ἢ μετὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἐν τούτοις οὐδὲν μέχρι τοῦδε φανερὸν σημεῖον ὀριστικῆς δυσμενείας πρὸς αὐτὸν φαίνεται ἐκ μέρους τῆς αὐτοκρατείας. Παραγερτικὴ δὲ τις πρὸς αὐτὴν ἐπιστολὴ μετὰ πάσης εὐπρεπείας γεγραμμένη ὑπὲρ χήρας γυναικὸς καὶ τῶν ὄρφανῶν αὐτῆς διὰ τὴν ὑπὸ τῆς αὐτο-

κρατείρας ἀποξένωσιν ἀπ' αὐτῶν ἰδιοκτησίας, βεβαίως δὲν ἦτο δυνατόν οὐδὲ δίκαιον γὰρ χρησιμεύσει ὡς ἕνασμα δυσαιρεσκίας καὶ πραιτέρω δυσμενείας. Ἡ παρηγοία ἢ ἐπιβαλλομένη εἰς αὐτὸν ἐκ καθήκοντος ὡς πνευματικὸν πατέρα καὶ προστάτην δὲν ἦτο δυνατόν γὰρ παραθῆ ὑπ' ἐκείνου, ὅστις ὄφειλε γὰρ προστατεύει καὶ νοθεύει τοὺς πάντας. Ἄλλ' αἱ σκευαίαι τοῦ Σευηριανοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ εἶχον ἤδη ὑπεκαύσει τὴν ὑπερηφάνειαν τῆς Εὐδοξίας, καὶ οὕτω βλέπομεν αὐτὴν τοῦ λοιποῦ ἐμπλεκομένην εἰς πᾶσαν κατὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου πλεκτάνην.

Ζοφερά δὲ νέφη καταγίδος φοβεράς ἐνακῆπτουσι μετ' ὀλίγον ἐξ Αἰγύπτου καὶ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας διὰ τοῦ πατριάρχου Θεοφίλου, μηδ' ἐπὶ στιγμὴν ἡσυχίαν ἄγοντος. Ἡ Αἴγυπτος καὶ διὰ τὸ κλίμα καὶ διὰ διαφόρους ἄλλους λόγους ἦτο προσφυστάτη εἰς τὸν μοναχικὸν καὶ ἀσκητικὸν βίον χώρα, ὅπου μακρὰν τῆς τύρβης τοῦ κόσμου ἠδύναντο πολλοὶ γὰρ ἀσκῶσι τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πνευματικὰς μελέτας. Διὰ τοῦτο ἐκτενὴ ταύτης μέρη, ἄλλως ἐρημία καὶ κατοικία ἀγρίων ζώων, ἀπέβησαν ἐστίαί ποικίλου τοιοῦτου βίου, τοῦ μὲν ἀφελεστερου, τοῦ δὲ λογιωτέρου. Ἰδίᾳ δὲ ἐν Νιτρία ἦν οἱ μοναχικὸς καὶ ἀσκητικὸς βίος, καλλιεργηθεὶς ὑπὸ διασήμων ὁσίων ἀνδρῶν. Ἄνθρωποι δὲ ἀσκοῦντες παραδειγματικὴν ἐγκράτειαν, εἶχον ἀνάγκην ὀλίγων δαπανῶν ἱκανοποιουμένων δι' ἐργασίων. Πολὺ δὲ μέρος τοῦ χρόνου ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς προσευχὰς καὶ εἰς πνευματικὰς μελέτας. Αἱ μελέται δὲ οὗται

συντελοῦν δις καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος καὶ εἰς ἐνασχολήσεις καὶ ἀντιγραφὰς διαφόρων ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως συγγραμμάτων πρὸς κοινὸν τῆς ἐκκλησίας ὄφελος.

Ἐκ τῶν διαπρεπεστάτων δὲ μοναχῶν τῆς Νιτρίας ἦσαν οἱ τέσσαρες κοινῶς ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῶν ἀναστήματος ἐπωνυμοῦμενοι «μακροὶ ἀδελφοί», μοναχοὶ πάσης ὁμολογουμένως τιμῆς ἀξιοὶ διὰ τὴν περιλάλητον αὐτῶν ἀρετὴν καὶ ἀπάθειαν. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Θεόφιλος ἔξαιρέτως ἐτίμα αὐτούς, ἕνα δ' ἐξ αὐτῶν κατέπεισε καὶ προεχείρισεν ἐπίσκοπον τῶν μερῶν ἐκείνων τῆς ἐρημίας καὶ ἡρεμίας. Ἐν μέσῳ δὲ τῶν πολλῶν αὐτόθι ἀσκητῶν καὶ μοναχῶν, παρ' οἷς ὑπῆρχον καὶ ἱκανοὶ ἀπλοῖκοι καὶ ὀλιγομαθεῖς ἄνθρωποι, φυσικὸν ἦτο γὰρ ὑπάρχωσι καὶ διάφοροι γνώμαι καὶ θεωρίαι περὶ ὑπερφυσικῶν ζητημάτων καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς προσωπικῆς ὑποστάσεως καὶ μορφῆς ὡς εἰπεῖν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπειδὴ ἐξ αὐτῶν τινες ἀπέκλιναν εἰς ἀνθρωπομορφικὰς δοξασίας, ἐπῆλθον ἐριδες δυνάμενα μόναι γὰρ κατασταλῶσι, καὶ μάλιστα τῇ παρεμβάσει τοῦ Θεοφίλου.

Ἄλλ' ὁ πολυμήχανος οὗτος καὶ τολμηρὸς εἰς ἄκρον περὶ παντοῖα τεχνάσματα πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἐδράξατο τῆς εὐκαιρίας ἵνα ἐπιβάλῃ βιαίαν χεῖρα ἐπὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους καὶ ὁσίους ἀνθρώπους, ἀνικάνους ἄλλως εἰς ἐπιμυδύνους παρεκτροπὰς. Καὶ οὕτως ἀδικαιολογητῶς ὅλως καὶ κατὰ πρωτοφανῆ βίαιον τρόπον ἐφορμᾷ ὁ ποιμὴν καὶ ἀγγελὸς ὀφείλων γὰρ εἶναι τῆς εἰρήνης ἐναντίον τῶν ἀπλοϊκῶν ἐκείνων πολιτῶν τῆς ἐρήμου, συνεπαγόμενος

παμμυγή ὄχλον καὶ στρατὸν. Καταδιώκων δ' αὐ-
 τοὺς ὡς μονιῶς ἄγριος, ἐκπλαγόντας διὰ τὴν
 ἀπροσδόκητον ἔφοδον, γίνεται παραίτιος τε-
 λείας ἀναστατώσεως τοῦ ἐν Νιτρία εἰρηνικοῦ
 τῶν μοναχῶν βίου καὶ βιαίου θανάτου τινῶν
 ἐξ αὐτῶν. Ἡ περιγραφή δὲ τῶν τότε διὰ τοῦ
 Θεοφίλου γενομένων ὑπερβαίνει τὰ ὄρια καὶ
 τὸν σκοπὸν τῆς παρούσης διαλέξεως, ἀρκεῖ δὲ
 μόνον νὰ προστεθῇ ὅτι τελεία ἐπῆλθεν ἐν
 Νιτρία ἀναστάσις, ἐκδιωχθέντων ἐξ Αἰγύ-
 πτου πολλῶν φιλησύχων, ἀπλοϊκῶν καὶ ἐνα-
 ρέτων μοναχῶν.

Ἐκδιώκονται δὲ τότε καὶ οἱ μακροὶ ἀδελφοὶ
 μετὰ πολλῶν ἄλλων μοναχῶν, καὶ διὰ τῆς Πα-
 λαιστίνης, Συρίας καὶ τῆς μικρᾶς Ἀσίας διευ-
 θύνονται εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων, ἵνα
 ἐκεῖ εὖρωσι παρηγορίαν καὶ ἀπονομήν τοῦ
 δικαίου κατὰ ποιμένος διώκτου. Ὑπέστησαν
 δὲ καθ' ὁδὸν παντοίας κακουχίας, τοῦ αἰγυ-
 πτιακοῦ τοῦ Θεοφίλου διωγμοῦ πανταχοῦ αὐ-
 τοὺς ἀπηνῶς καταταλαιπωροῦντος καὶ κατα-
 μαστιζόντος. Διότι εἰς τοὺς σεβαστοὺς τούτους
 μοναχοὺς, καὶ ἰδίᾳ τοὺς πρωτοστατοῦντας αὐ-
 τῶν μακροὺς ἀδελφοὺς προσῆπτεν ὡς στίγμα
 ἀνεξάλειπτον τὴν μετὰ λόγου τιμὴν πρὸς τὸν
 μέγαν ἐκκλησιαστικὸν ἄνδρα Ὁριγένην. Τού-
 του δὲ τὰ συγγράμματα ἐπωφελούνητο πλείστοι οἱ
 λόγιοι ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς καὶ διδά-
 σκαλοι, ἡγουμένου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, τοῦ
 ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ Γρηγορίου τοῦ Νεο-
 καισαρείας. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ μέγας Βα-
 σίλειος καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος συνέταξαν
 μονάζοντες ἐν τῷ Πόντῳ ἐξαιρετικὸν ἀπάνθι-

σμα ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ὀνομαζόμε-
 νον «Φιλοκαλία» καὶ σωζόμενον μέχρι τοῦ νῦν.

Οἱ ταλαίπωροι δὲ οὗτοι μοναχοὶ, κατασκευο-
 φαντούμενοι πολλαχοῦ διὰ ποικίλων μέσων
 ὑπὸ τοῦ Θεοφίλου ὡς Ὁριγενισταί, ἐν ᾧ καὶ
 αὐτὸς πρὸ ὀλίγου ὁ Θεόφιλος ἐξεδήλου θαυ-
 μασιῶν πρὸς τὸν Ὁριγένην, ἔφθασαν εἰς τὴν
 Κωνσταντινουπόλιν μόλις περὶ τοὺς τεσσαρά-
 κοντα, ἀποδεκατισθέντες ἐκ τῶν κακουχιῶν
 καὶ διωγμῶν τοῦ Θεοφίλου, ὅστις καὶ σύνοδον
 κατ' αὐτῶν συνεκάλεσεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.
 Κατέφυγον δὲ φρουρῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει
 εἰς τὸν αὐτοκράτορα καὶ εἰς τὸν ἱερὸν Χρυσό-
 στομον ζητοῦντες δικαιοσύνην καὶ καταγγέ-
 λοντες τὰς φρικτὰς τοῦ Θεοφίλου καταδιώξεις
 ἄνευ οὐδενὸς δεδικαιολογημένου λόγου. Ὁ
 ἱερὸς Χρυσόστομος ἤκουσεν αὐτοὺς μετὰ προσ-
 οχῆς καὶ παρεκύθησεν ὡς ἡρμοζεν, ἀνέθηκε
 δὲ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν πρόνοιαν εἰς τὴν διάκονον
 Ὀλυμπιάδα, ἣτις καὶ ἐγκατέστησεν αὐτοὺς
 εἰς οἰκήματα παρὰ τὸν περιλάλητον ἀπὸ τοῦ
 κηρύγματος Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ναὸν
 τῆς Ἀναστασίας. Αὐτὸς δὲ δὲν ἦλθεν εἰς ἐκ-
 κλησιαστικὴν μετ' αὐτῶν κοινωνίαν, ἀφ' οὗ
 κατήγγειλεν αὐτοὺς πανταχοῦ ὁ Θεόφιλος ὡς
 κακοδόξους Ὁριγενιστάς.

Καὶ τὸ παλάτιον δὲ εἰδείξεν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ
 αὐτῶν, ἰδίᾳ δὲ τιμηνῆς πρὸς αὐτοὺς ἐδείχθη ἢ
 Εὐδοξία, εἴτε εὐλακρινῶς συμπαθήσασα πρὸς
 προφανῶς ἀδικουμένους σεβασμίους ἄνδρας,
 εἴτε παραπλανημένη διὰ καταχθονίον σκευο-
 ρυῶν τῶν περὶ τὸν Γαβάλων Σευηριανόν, ἵνα
 οὕτως ἐπιτευχθῇ ἢ εἰς Κωνσταντινουπόλιν

SISMANOGLIO
 MEGALIO

ἔλευσις τοῦ Θεοφίλου πρὸς ἀπολογία. Οὗτοι δ' ἐπιτυγχανομένης τῆς ἐλευσίως τοῦ κατ' ἐξοχὴν θανασίμου ἐχθροῦ, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀρχίσῃ νέος συστηματικὸς ἐναντίον τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου διωγμός. Ὅπως ὁμοίως καὶ ἂν ἐχῆ ἡ πρὸς αὐτοὺς εὐμενὴς διάθεσις τῆς Εὐδοξίας, ἡμεῖς οὐδαμῶς πιστεύομεν ὅτι αὐτὴ αὐτὴ ἐσκενῶρει τοιαῦτα κατὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου τεχνάσματα. Ἄλλοι δὲ ἦσαν οἱ δημιουργοὶ τῶν ἐπιμαζόντων τούτων ἐγκλημάτων, εἰς ἃ περιελάκη καὶ ἡ Εὐδοξία καὶ ἄλλοι πνὲς καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μηδαμῶς δυνάμενοι μόνον νὰ φθάσωσιν εἰς τοσοῦτο κακεντρέχειας μέγεθος.

Εἰς τὸ ζήτημα τῶν μοναχῶν τῆς Νιτρίας καὶ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν μακρῶν ἀδελφῶν καταφανῶς ὁ ἱερός Χρυσόστομος προσηνέχθη κατὰ πάντα κανονικῶς καὶ ἀμέμπτως, μήτε ἐπισήμως δικαιώσας αὐτούς, μήτε ἐκκλησιαστικῶς κοινωνήσας μετ' αὐτῶν, καίτοι ἄλλως θὰ ἐνόησε τὸ ὑπερφιάλον τῆς πρὸς αὐτούς διαγωγῆς τοῦ Θεοφίλου. Μετὰ πάσης δὲ μετριοπαθείας καὶ τιμῆς ἔγραψε πρὸς αὐτὸν ὡς πνευματικὸς νῖδος πρὸς πνευματικὸν πατέρα, ζητῶν νὰ μαλάξῃ τὸν ἀπηνῆ διώκτην καὶ δεχθῆ ἄπαν αὐτούς εἰς τὴν χώραν τῆς ἐρημικῆς αὐτῶν ζωῆς. Ἐδήλου δ' αὐτῷ ὅτι οἱ μοναχοί, οὐς δι' ἀπειταλήμενων πρὸς τοῦτο κατήγγειλεν ὁ Θεόφιλος εἰς τὴν αὐλήν, δὲν πείθονται ν' ἀπόσχωσι καταγγέλλοντες αὐτὸν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι. Ἐν ᾧ δὲ πᾶς ἄλλος φιλιερηνικῶς πολιτευόμενος θὰ ἐδέχετο τὰς εἰσηγήσεις τοῦ ἱερωτάτου ἀνδρός, ὁ Θεόφιλος αὐθαδέως ἀπῆντησεν, ἐνοχοποιῶν

τὸν Χρυσόστομον ὅτι παρὰ τοὺς κανόνας ἐπολιτεύετο, ζητῶν δὴθεν νὰ δικάσῃ αὐτόν.

Καὶ ὁμοίως ἐν ᾧ τοιαῦτα ἔγραψεν, οὐκ ἐπαύετο σκευερῶν καὶ δῆλος ἦν ὅτι ἐδράττετο τῆς εὐκαιρίας, ἵνα ἐλθὼν εἰς τὴν βασιλεύουσαν καταδικάσῃ τὸν Χρυσόστομον εἰς παῦσιν καὶ καθαίρεσιν. Καὶ οὕτως ὁ κατηγορούμενος μετασημάτιζεν ἑαυτὸν εἰς κατήγορον, συναποκομίζων ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀνατολῆς ὁμόφρονες ἐπισκόπους, ὧν ἱκανοὶ νῆωστί ὑπ' αὐτοῦ ἐν Αἰγύπτῳ χειροτονηθέντες. Ἐξηπάτησε δὲ καὶ τὸν εὐπιστον ἄλλως καὶ ὡς ἐκ τοῦ βαθύς γήρατος ἐπιερέθιστον Ἐπιφάνιον ἐπίσκοπον Κύπρου, γράψας πρὸς αὐτόν καὶ καταγγέλλων καὶ τὸν Χρυσόστομον ἐπὶ ὠριγενισμῷ. Εἰς τοσοῦτο δ' ἐξηρέθισεν αὐτόν, ὥστε μεταβὰς οὗτος εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἠρνήθη νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τοῦ κανονικοῦ αὐτῆς πατριάρχου, τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, καὶ ἐτόλμησε νὰ προβῆ εἰς ἀνικανονικὰς πράξεις, μόλις δ' ἐπὶ τέλους συνελθὼν, κατενόησε τὰς ραδιουργικὰς πλεκτάνας, εἰς ἃς περιεπλάκη ἐν τῇ ἀφελείᾳ καὶ εὐπιστίᾳ αὐτοῦ. Τὸν Ἐπιφάνιον δὲ φαίνονται ἐξερέθισαντες ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου αὐλικοὶ τινες, ὄργανα τοῦ Σενηριανοῦ, ἴσως δὲ καὶ ἡ αὐτοκράτειρα, μάλιστα δὲ αἱ προμνησθεῖσαι τρεῖς ἐκκεντρικαὶ χῆραι.

Ἀναντιρρήτως ὁ ἐπίλογος οὗτος τοῦ βίου τοῦ ἱεροῦ Ἐπιφανίου, σηματοθεθέντος ὡς διώκτον ἐμπαθοῦς τοῦ περικλειστατάτου καὶ μεγίστου τῶν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παραμένει εἰς τὸ διηγητικὸν ἱστορικὸν

στίγμα πολὺ μᾶλλον κηλιδοῦν τοὺς ἐπινοήσαντας τὴν ἀχρεΐαν πλεκτάνην, ἢ αὐτὸν τὸν γενόμενον θῆμα αὐτῆς. Ἄλλως δὲ μετανοήσας οὗτος ἐφ' οἷς συνέπραξε μετὰ ἀσυνειδήτων παραχαρακτῶν τῆς ἀληθείας, λέγεται εἰπὼν κατὰ τὴν ἐσπευσμένην ἀναζώρησιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως· «Ἀφήμι ὑμῖν τὴν πόλιν καὶ τὰ βασίλεια καὶ τὴν ὑπόκρισιν». Κατὰ τὸν πλοῦν δὲ ἐταλεύθησε κακουχηθεὶς πάντως καὶ αἰσθανόμενος ἐν ἑαυτῷ βάρος τῆς συνειδήσεως διὰ τὴν σπουδὴν μεθ' ἧς εὐπίστως ὑπέκρυψεν εἰς τὰς εἰσηγήσεις τοῦ παντόλμου Θεοφίλου. Εἶναι δὲ καταφανές ὅτι οὗτος πάντοτε ἐπιζητῶν τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν κατὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, οὐδενὸς ἠφείδετο πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ποθουμένου, συντελῶς δὲ δὲν ἐδίετασε νὰ ἐξαπατήσῃ καὶ τὸν ἱερὸν Ἐπιφάνιον, ὃν προηγουμένως δυσσημῶν ὠνόμαζεν «αἰρετικὸν καὶ σχισματάρχιον».

Ἐλθὼν δ' ὁ Θεόφιλος διὰ ξηραῶς, ἵνα στρατολογήσῃ ἐπισκόπους ἐχθροὺς τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἀπέστειλε διὰ θαλάσσης τοὺς ἐξ Αἰγύπτου νευροσπαστικὸς αὐτοῦ ἐπισκόπους, καὶ οὕτως εἰσήλασεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ ὠρισμένῃ σκοπῇ καταστροφῆς τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἐν ᾧ ἄλλως ἐκαλεῖτο πρὸς ἀπολογία διὰ τὸν διορισμὸν τῶν μοναχῶν τῆς Νιτρίας. Ἀμέσως δὲ ἐχρησιμοποιήθησαν πᾶσαι αἱ μέθοδοι κατὰ τοῦ ἱεροτάτου ἀνδρός, διὰ δὲ τοῦ Θεοφίλου καὶ αὐτῆ καὶ κλήρος καὶ τὰ πάντα, πλὴν τοῦ εὐγενοῦς καὶ εὐγνώμονος λαοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εὐρέθησαν ὡς ἐν ἀνεροστροβίλῳ καὶ ἐκτάκτῳ ταραχῇ κλυδωνιζόμενοι,

τὰ πάντα συγκυκλῶντος καὶ συνταράττοντος τοῦ Θεοφίλου, παραστατουμένου ὑπὸ Σευηριανῶν καὶ Ἀντιόχων καὶ Ἀλακίων, ἱεραρχῶν κηλιδοῦντων καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὸ ἀξίωμα, ὅπερ ἔφερον, ἐπισκασάντων δ' οὕτω καὶ τὰ οἰαδήποτε προτιρήματα αὐτῶν ἀπὸ τε παιδείας καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης ἀξίας.

Ἐν τῷ σημείῳ δὲ τούτῳ φαίνεται πλέον ἢ Εὐδοξία ἀποκλίγουσα πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, χωρὶς ὅμως διὰ τοῦτο νὰ θεωρηθῇ ὅτι αὐτὴ ἐπρωτοστάει τοῦ κατ' αὐτοῦ ἀτηνοῦς διωγμοῦ, ὅστις ἀποκλειστικῶς ἀνήκει εἰς τινὰς τῆς ἱεραρχίας καὶ τοῦ ἄλλου κλήρου. Οὗτοι δὲ καὶ ἔστησαν τὸ παράνομον συνέδριον κατέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χαλκηδόνι παρὰ τὴν Ἀρῦν. Καὶ οἱ κατήγοροι δὲ καὶ οἱ δικασταὶ καὶ τὰ καταγγελλόμενα ἦσαν τοσοῦτον ἐκτὸς τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου, ὥστε μόνον τετυφλωμένοι ὑπὸ τοῦ πάθους ἄνθρωποι ἠδύναντο νὰ φαντασθῶσιν ὅτι διὰ τοιοῦταν μέσων ἠδύναντο νὰ καταστρέψωσιν ἱεράρχην ὑπερόχου καὶ ἀπαρμιλλῶν ἀξίας ἀπὸ τε ἀρετῆς καὶ ἰκανότητος καὶ ἀπὸ παιδείας καὶ ποιμαντικῆς δεξιότητος. Ἄλλὰ τὸ πρόγραμμα ἦτο ἤδη ἐκ τῶν προτέρων διαγεγεγραμμένον, καὶ οὕτως ἐν βραχεί ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος παρὰ πάντα κανόνα, παρὰ πᾶν ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον ἐρήμην ἐδικάσθη καὶ κατεδικάσθη εἰς καθαιρέσιν παρὰ ἐπισκόπων, μὴ δικαιουμένων οὕτως ἀνεξέλεγκτως τὰ δικάσωσι καὶ καταδικάσωσιν ἱερώτατον καὶ ἀθωότατον ἱεράρχην, καὶ μάλιστα καὶ ἐπὶ ἐγκλήματι καθοπείσεως, προεξαρχόντων τῶν

ἀσπόνδων αὐτοῦ ἐχθρῶν Θεοφίλου, Σευηριανοῦ, Ἀντιόχου, Ἀκακίου καὶ Κυρίνου.

Καὶ οἱ μὲν ἐπίσκοποι καὶ ὁ ὁμοῖος κληρὸς καὶ ἡ αὐλὴ οὕτω περιπλάκησαν εἰς τὸ τοῦ Θεοφίλου μέγα κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἔγκλημα, καὶ ἐφανιάσθησαν ὅτι ἀπηλλάγησαν τοῦ δυσχεροῦ καὶ ἐπικινδύνου δικαίου ἀνδρός. Ὁ δὲ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄλλως ὄλως ἐφρόνει, καὶ ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ πατρός, ὃν ἐκθύμως ἐτίμα καὶ ἠγάπα, κατανοῶν τὰς πολλαπλὰς ἀπ' αὐτοῦ εὐεργεσίας. Ἀνεξαιρέτως δὲ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ πλούσιοι καὶ πτωχοί, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, συντάχθησαν μετὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, καὶ ἀνέλαβον τὴν ἔντονον ὑπεράσπισιν αὐτοῦ. Εἰς δὲ τὴν διαταγὴν τοῦ Ἀρκαδίου πρὸς ἐξορίαν, εἰς ἣν θὰ συμμετεῖχε πιθανῶς καὶ ἡ Εὐδοξία, καίτοι τοῦτο βραδύτερον ἠρνήθη, ὁ λαὸς ἀντίταξε μετὰ τῶν δικαίων αὐτοῦ ἀπίστητον θάρρος. Διότι ἐνόει ὅτι ἐπαίσχυντοι ραδιουργίαι εἶχον εἰσδύσει μέχρι τῆς αὐλῆς, κατηγορουμένου τοῦ ἱερωτάτου ἀνδρός καὶ ἐπὶ ἔγκληματι καθοσιώσεως. Κατὰ τοσοῦτο δὲ μᾶλλον θαρραλέως ὑπερήσπιζεν ὁ λαὸς τὸν ἅγιον αὐτοῦ πατέρα, καθ' ὅσον διεδίδετο ἤδη ὅτι οἱ περὶ τὸν Θεόφιλον καὶ δολοφονίαν κατ' αὐτοῦ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐξορίας παρεσκευάζον.

Ἀπαγομένον τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς ἐξορίαν πρὸς τὰ μέρη τῆς Βιθυνίας, ὁ λαὸς οὕτως ἐστασίασεν, ὥστε ἐδέησε τῆ θεομῆ μεσολαβήσει τῆς Εὐδοξίας νὰ διαταχθῇ ὑπὸ τοῦ Ἀρκαδίου ἡ ἐπάνοδος αὐτοῦ. Ἰδιαιτερον δ'

ἐπίσημον τῆς αὐλῆς πρόσωπον, τιμῶν ἰδίᾳ τὸν μέγαν ἅγιον, ἀποστέλλεται τότε πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτοῦ, ἐπιστολῇ δὲ τῆς Εὐδοξίας, οἷον εἰ ἀπολογητικῇ, ἔλαγε πρὸς ἄλλοις ταῦτα: « Μὴ νομίση ἡ ἀγιωσύνη σου ὅτι ἔγνων τὰ γεγενημένα. Ἀθῶα εἰμί ἀπὸ τοῦ αἵματός σου. Ἄνθρωποι πονηροὶ καὶ διεφθαρμένοι ταύτην τὴν μηχανὴν διεσκεύασαν. Τῶν δὲ ἐμῶν δακρύων μάρτυς ὁ Θεὸς ὃ ἱερεῦσ. Μέννημαι ὅτι διὰ τῶν χειρῶν τῶν σῶν τὰ παῖδια τὰ ἐμὰ ἐβαπτίσθη. Ἡ ἀπολογητικὴ αὕτη ὁμολογία ὅσον δήποτε καὶ ἂν λογισθῇ ἐντεχνος καὶ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐξορίας ἐπινοηθεῖσα, διαχέει ὁμως ἱκανὸν φῶς εἰς τὰς σκοτίους σκευωρίας ἀνθρώπων ἀληθῶς « πονηρῶν καὶ διεφθαρμένων » ὧν πάντως προεξήρχον ὁ Θεόφιλος καὶ ὁ Σευηριανὸς καὶ οἱ τούτοις ὁμοιοί, εἰνοοῦμενοι δυστυχῶς τῆς αὐλῆς καὶ τῆς Εὐδοξίας.

Τὰ κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἀπὸ τῆς πρώτης ἐξορίας φέρουσιν ἀπροσπέλαστον λαμπηδύνα παγκοίνου σχεδὸν ἀγάπης καὶ ἀγαλλιᾶσεως, τῶν εὐαριθμῶν παρεισάκτων ἐχθρῶν κατασχυνθέντων καὶ φόβῳ ἐξελθόντων κρύφα ἀπὸ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων. Εἰς τὴν θαυμασίαν ὁμιλίαν, ἣν ἀπήγγειλε τὴν ἐπιούσαν τῆς ἐπάνοδου, καὶ ὅπου μετὰ δικαίας ἀγανακτικῆς ἀσθηρῶς στιγματίζει τὸν Θεόφιλον, ἐν ἧ ἡ δύναμις τῆς φυσικῆς καὶ ἀτημελήτου ἐγγλωττίας φθάνει εἰς τὸ ὑπατον διάγραμμα, πλέκονται ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὰ ἔγκλημα τῆς Εὐδοξίας καὶ τοῦ πιστοῦ λαοῦ, ὅστις οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἠνέχθη τὴν στήρησιν τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς

πατρός. Ἐκεῖ δὲ καταφανέστατα δεικνύεται
 τίνες οἱ πονηροὶ καὶ διεφθαρμένοι κατ' αὐτοῦ
 σκευωροὶ καὶ συνωμοταί, οἱ ἐχθροὶ ἐπίσκοποι,
 ὅσοι τότε λάθρα ἔφυγον καὶ «ὡς ἀράχνη διε-
 σπάσθησαν». Πόρρω ἡμῖν, λέγει, καὶ πόλις
 μετακίετο. Δι' ἓνα ἀνθρώπον τὸ πέρατος πό-
 λις ἐγίνετο. Γυναῖκες, ἄνδρες, παιδιά ἄωρα
 τὴν ἡλικίαν, γυναῖκες βαστάζουσαι παιδιά, κα-
 τετόλμων πελάγους, κατεφρόνουσιν κυμάτων
 Τίνα οὐκ ἐπαιδεύσατε; Βασιλίδα συγχορεύου-
 σαν ἐλάβετε· οὐ γὰρ ἀποκρίψομαι τὸν ζῆλον
 αὐτῆς. Οὐ βασιλίδα κολακεύων ταῦτα λέγω,
 ἀλλ' εὐσίβειαν θεραπεύων· οὐ γὰρ ἀποκρί-
 ψομαι αὐτῆς τὸν ζῆλον».

Δι' ὅλης δὲ τῆς θαυμασίας ταύτης ἐν ἀπρο-
 σπελάστῳ δυνάμει λόγου βραχείας ὀμιλίας ὁ
 ἱερός Χρυσόστομος πᾶσαν ἀπονέμει τὴν προ-
 σήκουσαν τιμὴν εἰς τὴν Εὐδοξίαν καὶ τὸν
 Ἀρκάδιον, διδάσκων ἅμα ἐπιτηδεύειν τὸν λαὸν
 ὅτι οὐδαμῶς ἐπιτρέπονται στάσεις, ἀλλὰ ζῆλος
 καὶ ἐνδιαφέρον, καὶ ὅτι στάσις δημιουργοὶ
 ἦσαν οἱ ζητήσαντες τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀνα-
 στατάωσιν, ἣν ὁ Θεὸς ἐματαιώσῃ διὰ τοῦ ζήλου
 τοῦ λαοῦ, τῆς αὐτοκρατείας καὶ τοῦ αὐτοκρά-
 τορος. Ἡ δὲ δυστυχῶς πλείων τοῦ δέοντος
 ἐπιείκεια τοῦ ἱερωτάτου ἀνδρὸς ἐκδηλοῦται καὶ
 νῦν, ὅπως καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὸν Σευηριανὸν
 τῇ μεσολαβήσει τῆς Εὐδοξίας προτέραν συγκα-
 τάβασιν. Ἐν ᾧ ὁ πνευματικὸς πατὴρ οὕτως
 ἐνθουσιωδῶς ὁμιλεῖ, χαίρων διὰ τὴν ἐπιληθοῦ-
 σαν γαλήνην καὶ εἰρήνην, πλούσιον πλέκων
 τῆς αὐτοκρατείας τὸ ἐγκώμιον «τῆς μητρὸς
 τῶν ἐκκλησιῶν, τῆς τροφῆς τῶν μοναζόντων,

τῆς προστάτιδος τῶν ἀγίων, τῆς βακτηρίας
 τῶν πτωχῶν», ἧς ὁ Ἰπαινος εἶναι «δόξα τοῦ
 Θεοῦ καὶ στέφανος τῆς ἐκκλησίας», ὁ λαὸς
 ἐβόα, «ἔξω τὸν κλῆρον, καὶ ἄλλον κλῆρον τῇ
 ἐκκλησίᾳ», ἐκεῖνος ἀπαντᾷ «τίς χρεῖα βοῆς;
 Ἀπῆλθον καὶ ἀπηλάθησαν, μηδενὸς διώκον-
 τος ἐφυγαδεύθησαν».

Καὶ οἱ μὲν πρωταίτιοι τῶν κακῶν ἐπιμασχύν-
 τως προτροπάδην ἔφυγον, παρέμενον ὁμοῦ
 εἰ ἐν τῷ κλήρῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διε-
 φθαρμένα στοιχεῖα ἀξία ταχείας ἀπομακρύν-
 στος, δι' αὐτὴν θυμοσώφως ὁ λαὸς ἐβόα, «ἔξω τὸν
 κλῆρον, καὶ ἄλλον κλῆρον τῇ ἐκκλησίᾳ». Καὶ
 τί μὲν μετὰ ταῦτα ἔπραξεν ὁ ἱερωτάτος ἀνὴρ
 ὑπὲρ τοῦ κλήρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως
 ἀξέσχετα τῶν ὁρίων τῆς παρούσης μελέτης
 βέβαιον ὁμοῦ φαίνεται ὅτι ἀπὸ τῶν χρόνων
 ἐκείνων ἡ αὐλοκολακεία ἦτο μέσον διαφθορᾶς
 καὶ προαγωγῆς χαλαρῶν τὴν συνείδησιν κλη-
 ρικῶν. Ἀπὸ τοιούτων δὲ ἀνθρώπων μετ' ὀλί-
 γον ὑπενομεύθη ἡ ὑπέροχος ἀξία τοῦ ἱεροῦ
 Χρυσοστόμου, παντοῖα ψευδολογούντων ἵνα
 ἐξάψωσιν ἐν τῇ ἀόλῃ πάθη κατ' αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ
 παρὰ τῇ ἐκ φύσεως καὶ καταγωγῆς εὐσέλειᾳ
 εἰς τραχύτητος Εὐδοξία. Κυρία δὲ πρὸς τοῦτο
 ἀφορμὴ ἐδόθη ἐκ τῆς ὅλης ἀθέσμους καὶ τὰς
 συνειδήσεις τῶν εὐσεβῶν πιεζούσης ἀνυψώ-
 σιως ἀργυροῦ αὐτῆς ἀγάλματος ἐγγὺς τοῦ με-
 γάλου ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, περὶ ὃ ἐτε-
 λούντο ὅπως ἀνάρμοστοι θόρυβοι καὶ τελεταὶ
 ἀπρεπεῖς ἐθνικῆς φύσεως.

Ἀπέναντι τοιούτου πραξικοπήματος, ὅπερ
 πιθανῶς παρεσκεύασαν καταχθονίως ἐχθροὶ

τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, οὗτος δὲν ἦτο δυνα-
 τὸν νὰ αἰγήσῃ. Πῶς δὲ ἐνήργησαν ἐν τῇ αὐ-
 λῇ δὲν γνωρίζομεν, ἠναγκάσθη ὁμοίως νὰ ὁμι-
 λήσῃ ἐπ' ἐκκλησίας ὁμιλίαν κατὰ τοιοῦτων θεα-
 μάτων, ἡτις πάντως δὲν ἤρρεσε τοῖς αὐλικοῖς
 καὶ μάλαστα τῇ Εὐδοξίᾳ. Ὅτι δὲ ἡ ὁμιλία ἐκεί-
 νη δὲν εἶναι ἡ σήμερον σωζομένη χυδαία καὶ
 ἀτεχνος, μαρτυροῦσα συρραφεῖα ἀδοκιμώτατον,
 ἀνομολογοῦσι πάντες οἱ ἀρμόδιοι κριτικοί, οὐ-
 δὲν ἴχνος ἐν αὐτῇ χρυσοστομείου εὐφραδειᾶς
 εὐρίσκοντες. Τὸ δὲ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐν τῷ τολ-
 μήματι τούτῳ τῆς Εὐδοξίας ἐστερεώθη ὁ μετὰ
 ταῦτα ἀμείλικτος διωγμὸς καὶ ἐπετεύχθη ἡ
 ἀπώλεια ἱεράρχου, οὕτινος ἐφάμιλλον ἐν πᾶσι
 δὲν παρουσίασεν ἄπας ὁ μετὰ ταῦτα χρόνος. Αἱ
 δὲ σκευωρίαι τῶν αὐλικῶν καὶ τῶν αὐλοκολά-
 κων κληρικῶν ἐστράφησαν πάλιν πρὸς τὴν
 Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὸν Θεόφιλον, ὅστις ὁμοίως
 μηδισμῶς τολμῶν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν βασι-
 λεύουσαν, ἀπέστειλε τρεῖς τῶν ἐπισκόπων
 αὐτοῦ μετὰ ὁδηγῶν καταλλήλων. Προσηλθόν
 ὁμοίως οἱ ἀπὸ τῆς Συρίας ἐπίσκοποι Ἀκάκιος,
 Σευηριανὸς καὶ Ἀντίοχος, μεθ' ὧν ἀρρήκτως
 συνεδέθησαν ὁ Χαλκηδόνος Κυρίνος, ὁ Λαο-
 δικείας τῆς κεκαυμένης Ἀρμῶνιος καὶ ὁ
 Ἀγκύρας Λεόντιος.

Καὶ οὕτω πάλιν συγκροτεῖται σύνοδος ἐν
 Κωνσταντινουπόλει μέλλουσα νὰ ὀρίσῃ τὴν
 κανονικὴν θέσιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου μετὰ
 τὴν δῆθεν νόμιμον καταδίκην αὐτοῦ ὑπὸ τῆς
 παρὰ τὴν Ἀρῶν παρασυναγωγῆς. Ἐν βραχεῖ δὲ
 διηρέθη αὕτη εἰς δύο μέρη, τὸ τῶν φίλων καὶ
 τὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἱερωτάτου ἀνδρός. Τῆς πρώ-

της ἡγεῖτο ὁ γηραιὸς καὶ σοφὸς καὶ κατὰ πάν-
 τα ἀμέματος, εὐλακρῶν καὶ εὐσταθοῦς χαρα-
 κτήρος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Συρίᾳ Λαοδικείας
 Ἐλπίδιος, ὅστις μόνος ἐξήρκει ἵνα ἀντιμετω-
 πίσῃ καὶ καταβάλῃ διὰ τῆς ἡσυχίας καὶ εὐθύ-
 τητος τοῦ πνεύματος καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ πολ-
 λούς ἀντιπάλους. Ἐν τούτοις τῶν ἐχθρῶν τοῦ
 ἱεροῦ Χρυσοστόμου μόνην ἀγκυραν ἀσφαλῆ
 διὰ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ ἐχόντων δύο κα-
 νόνας ἀρριανῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου ἐναν-
 τίων τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, τῶν ὑπερημάχων
 αὐτοῦ ἀρνούμενων τὸ κῆρος τοιαύτης ἐκνόμου
 συνόδου, οὐδὲν ἐπετεύχθη, ὁ δὲ Χρυσόστο-
 μος ἐξηκολούθει τακτικῶς ἐκτελῶν τὰ πνευ-
 ματικά αὐτοῦ καθήκοντα.

Ὁ δὲ ληθαργώδης Ἀρκάδιος παραπειθόμε-
 νος, ἐπὶ τέλους ἀποφασίζει νὰ διατάξῃ αὐτὸν
 ἵνα παύσῃ ἐκτελῶν τὰ ἐναντιοῦ ποιμαντικά κα-
 θήκοντα. Ὅτε δὲ βραδύτερον ἀνεκοινώθη
 τῷ Χρυσοστόμῳ ἡ ἀπόφασις αὕτη, οὗτος
 δὲν ἐδέχθη αὐτὸς ἐαυτὸν νὰ καταδικάσῃ,
 καὶ ὑπέδειξεν εἰς τὸν ἀποσταλέντα πρὸς αὐ-
 τὸν αὐλικὸν ἵνα μεταχειρισθῇ ἐν ἀνάγκῃ βίαν.
 Παρέμενε δὲ προνοῶν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας
 καὶ τῶν μελλόντων νὰ βαπτισθῶσι κατηγουμέ-
 νων κατὰ τὸ μέγα σάββατον, καὶ ἐδίδασκε
 τοὺς πιστοὺς. Ἀλλ' αἰφνης τὸ μέγα σάββα-
 τον, εἰσηγουμένων τῶν πολεμίων ἐπισκόπων
 πᾶσαν ὀλεθρίαν γνώμην, πλῆθος στρατιωτῶν
 ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν ἐθνικοῦ τὸ θρησκευτῆ α ἀξιω-
 ματικοῦ συνετάραξαν τὰ πάντα καὶ ἐπλήρωσαν
 αἵματος καὶ αὐτὰ τὰ βαπτιστήρια. Ὁ τρόμος
 καὶ ἡ ταραχὴ ἦτο τότε μεγίστη, ὁ δὲ Ἀρκάδιος

SISMANOGLIO
 MEGARO

δεχόμενος καὶ πάλιν τὰς εἰσηγήσεις τῶν ἐχθρῶν, διέταξε τὸν στενωπὸν ἐν τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ περιορισμὸν, ἀφ' οὗ οἱ περὶ τὸν Σευηριανὸν ἀσυνεῖδητοι δὲν ἐδίστασαν νὰ εἰπωσι, «Βασιλεῦ, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἡμῶν ἢ Ἰωάννου καθαίρεσις· μὴ γίνου πρεσβυτέρων πρῶτος καὶ ἐπισκόπων ὀσιώτερος» — μὴ φέισῃ ἐνὸς ἀνθρώπου, ἀφειδήσας πάντων ἡμῶν».

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι τῆς δευτέρας κυριακῆς μετὰ τὴν πεντηκοστήν, τῆς 20 Ἰουνίου. Τότε περικυκλοῦται ὁ ναὸς καὶ τὸ οἶκημα τοῦ πατριάρχου ὑπὸ ἰσχυροῦ στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος, περὶ δὲ τὴν μεσημβρίαν ἠγγέλθη τῷ ἱερῷ Χρυσοστόμῳ ἡ ἐξῆς αυτοκρατορική διαταγή· «Οἱ περὶ Ἀκάκιον καὶ Ἀντίοχον καὶ Σευηριανὸν καὶ Κυρίνον τὸ κατὰ σὲ κρῖμα ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν ἔθηκαν κεφαλὴν· τὰ κατὰ σαυτὸν οὖν ἀναθεις τῷ Θεῷ, ἐξέλθε τῆς ἐκκλησίας». Νηφάλιος καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, ἀποφεύγει πᾶσαν ἔξαρσιν τῶν παιδῶν, κατέρχεται μετὰ τινων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν εἰς τὸν ναὸν ἵνα προσευχηθῇ. Πληροφορηθεὶς δὲ παρὰ πιστοῦ ἀνθρώπου συνιστῶντος τὴν κρυφίαν φυγὴν, ἵνα μὴ ἄλλως ἐπέλθῃ τοῦ λαοῦ στάσις, διατάσσει ἵνα τὸν ἵππον αὐτοῦ ἔχωσιν εἰσιμὸν παρὰ τὴν δυτικὴν τοῦ ναοῦ πύλην, καὶ πλησιάσας τοὺς ἐπισκόπους ὁμίλησέ τινα μετ' αὐτῶν κλαιόντων. Μόλις δὲ δυνηθεὶς νὰ ἀσπασθῇ δύο ἐξ αὐτῶν, ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον πλήρες δακρύων, εἰπὼν· «Μείνατε τέως ἕδε ἵνα ἀπελθὼν μικρὸν ἀνεθῶ (=ἀνακουφισθῶ).

Μεταβὰς δὲ εἰς τὸ βαπτιστήριον ἐκάλεσε τὰς ἀρχηγούς τῶν διακόνων Ὀλυμπιάδα, Πεντα-

δίαν, Ἀμπρουκίαν καὶ Σαλβίναν καὶ εἶπε· «Λεῦτε ὧδε, θυγατέρες, ἀκουσατέ μου. Τὰ κατ' ἐμὲ τέλος ἔχει, ὡς ὄρω. Τὸν δρόμον μου τετέλεκα, καὶ ἴσως οὐκέτι ὄψασθε τὸ πρόσωπόν μου. Τοῦτο δὲ ἐστὶν ὁ παρακαλῶ· μὴ τις ὑμῶν ἀνακοπῇ τῆς συνήθους εὐνοίας τῆς περὶ τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ὡς ἂν ἄκων ἀχθῇ ἐπὶ τὴν χειροτονίαν μὴ ἐμβρατεύσας τὸ πρᾶγμα, κατὰ σφραγίσαι τῶν πάντων, κλίνατε αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ὡς Ἰωάννῃ· οὐ δύναται γὰρ ἡ ἐκκλησία ἄνευ ἐπισκόπου εἶναι· καὶ οὕτως ἐλεηθῆτε. Μέννησθέ μου ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν». Αἱ ἅγαι αὗται γυναῖκες ἔδειξαν καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τὴν στοργὴν καὶ τὸ σίβας, ἄπερ ἔστρεφον πρὸς τὸν μέγαν ἅγιον, κλαίονσαι δὲ καὶ ὀδυρόμεναι κατεφίλουν τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ἴνα δὲ μὴ ἐκ τῶν θρήνων αὐτῶν ἐννοήσῃ ὁ λαὸς τὰ συμβαίνοντα, παραγγέλλει εἰς ἱερέα ν'ἀπομακρύνῃ τὰς διακόνους ἐκεῖθεν, αὐτὸς δ' ἐξελθὼν διὰ τῆς ἀνατολικῆς πύλης, τοῦ λαοῦ ἀναμένοντος πρὸ τῆς δυτικῆς, παρεδόθη εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ ὠδηγήθη κρύφα εἰς τὴν λέμβον μετὰ δύο ἐπισκόπων καὶ τινων ἄλλων κληρικῶν.

Γνωσθεῖσης τῆς φυγῆς, εἰ μετ' ὀλίγον συνέβη εἶναι ἀνεκδιήγητον. Τὰ πάντα τότε ἀνεστασιώθησαν, ὁ λαὸς ἑξαλλος ἐζήτει τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα, λαίλαψ δεινὴ μετὰ βροντῶν, κεραυνῶν καὶ χαλάζης ἐξαίφνης ἐνέσκηψε, παμφάγον δὲ πῦρ ἐν βραχεῖ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἀναρριπιζόμενον, ἐνέπρησε τὸν ναὸν καὶ τὸ μέγαρον τῆς γερουσίας, προξενήσαν μεγάλας καὶ ἀνεπανορθώτους ζημίας. Εὐ-

τυχῶς δὲ διεσώθη τὸ ἐκκλησιαστικὸν σκευοφυλάκιον, καὶ οὕτως ἀπηλλαγθῆσαν οἱ φίλοι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ κατηγορίας ἐπὶ ἱεροσυλίᾳ καὶ ἔμπρησμῷ. Καὶ ὁμοίως οἱ πρωτοστάται τοῦ ἐγκλήματος ἐπίσκοποι σκευοροῦσι μέγαν διωγμὸν ὡς ἔμπρηστῶν κατὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ. Αὐτοκρατορικὸν δὲ διάταγμα ὠρίζεν ἀνακρίσεις, αἵτινες καὶ ἐγένοντο ἄγριαι καὶ μετὰ βασανιστηρίων, διαρκέσασαι ἐπὶ δέμηνον, καταδείξασαι δὲ τὴν πλήρη ἀθωότητα τῶν καταγγελλομένων καὶ τὴν θηριώδη ἐμπάθειαν τῶν καταγεγυέλων τεσσάρων ἐπισκόπων.

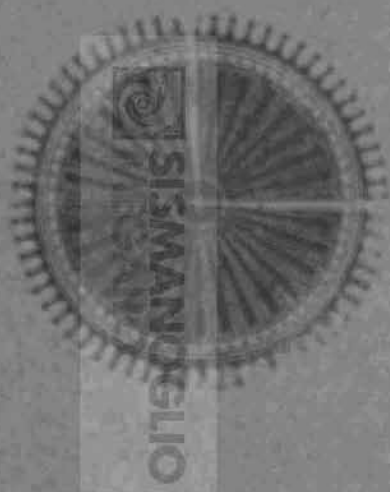
Καὶ ἡ θαυμασία δὲ διάκονος Ὀλυμπιάς ἠχθῆ προ τοῦ θανασίμου τῶν χριστιανῶν ἐχθροῦ, τοῦ εἰδωλολάτρου Ὀπτάτου, ὅστις ἐπὶ τούτῳ διωρίσθη τότε ἑπαρχος, ἵνα ἀπηνέστερον καταδιώξῃ τοὺς φίλους τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Ἄλλ' ἡ μεγαλοφροσύνη καὶ ἀξιοπρέπεια τῆς ὑπερόχου ταύτης γυναικὸς καὶ τοῦ Ὀπτάτου κατέρριψε τὸ θράσος. Νεαρὸς δὲ τις ἀναγνώστης καὶ ψάλτης ἐν τῷ ναφ. παρθενικῆς ἀγνότητος φέρων κάλλος, Εὐτρόπιος τὸ ὄνομα, βασανιζόμενος σκληρῶς, ὡς ὁμολογητῆς καὶ μάρτυς ἐκεῖ ἀπέθανε. Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ ἀδίκως κατεδιώχθησαν, παντοίους ὑποσιάντες πειρασμούς, ἐπὶ τέλους δὲ αὐτοκρατορικὸν διάταγμα ἐκήρυττεν ἅπαντας ἀθώους, ἀλλ' ἐξώριζε μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν ᾧ δὲ τοιαῦτα ἐκεῖ διεπράττοντο, ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος εἰς ἐξορίαν ἀπαγόμενος ὠδηγεῖτο εἰς Νίκαιαν, ὅπου ἔμεινε ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας. Ἐκείθεν δ' ἄρχε

ται ἡ πολλαπλὴ αὐτοῦ ἀλληλογραφία, ἐν ἧ καὶ αἱ πρὸς εὐσεβεῖς γυναῖκας σωζόμεναι δὲ ἐπιστολαί, ἐξ ὧν αἱ 17 ἐκτενέστεραι πρὸς τὴν διάκονον Ὀλυμπιάδα, τὴν κατ' ἐξοχὴν φίλην τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου.

Ἰκανῶς δὲ σαφῆ εἰκόνα τῶν δεινοπαθημάτων αὐτοῦ περιέχουσιν αἱ ἐπιστολαὶ αὗται, ὅπως καὶ πολλαὶ ἄλλαι πρὸς διαφόρους οικίους ἐπισκόπους, κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς. Τὸ δὲ γενικὸν ἐκ πάντων τούτων συμπέρασμα εἶναι ὅτι αἱ μὲν γυναῖκες, πλὴν ἑλαχίστων γενομένων ὀργάνων ἀσυνειδήτων ἐπισκόπων, ἔτρεφον ἀμείωτον τιμὴν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν ἱερώτατον ἄνδρα, ἐκ δὲ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν οἱ πλείστοι λυσσωδῶς αὐτὸν κατεδίωκον, ἐν ᾧ οἱ λαϊκοὶ πλείστας παρείχον ἐνδείξεις δικαίας αὐτοῦ τιμῆς. Ἡ δ' Εὐδοξία ἐν τῷ μεταξὺ ἀποθνήσκει ἐκ τοκετοῦ, τοῦ κατὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου διωγμοῦ ἐπιτεινομένου διὰ τῶν ἐπισκόπων μέχρι τοῦ ἐνδόξου θανάτου τοῦ μεγάλου ἀγίου, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα. Πάντοθεν δ' οὕτω κατάδηλον γίνεται ὅτι οἱ ἐκ πρωτοβουλίας ἐγκληματῆται ἦσαν οὐχὶ εὐάριθμοὶ τινες γυναῖκες, ἀλλὰ πολυάριθμοι ἐπίσκοποι καὶ ἄλλοι κληρικοὶ, ἐκ φθόνου καὶ κακεντρεχείας διαπράξαντες μέγιστον ἐγκλημα καὶ καιρίως τὴν ἐκκλησίαν ζημιώσαντες.

Ἐπιφυλασσόμενοι ἐν ἑτέρα διαλέξει νὰ δεῖξομεν τὴν μεγάλην ἀντίθεσιν μεταξὺ τῶν εὐσεβῶν φίλων γυναικῶν καὶ τῶν ἀσυνειδήτων ἐχθρῶν ἐπισκόπων τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐπισφραγίζομεν τὴν παρούσαν μελέτην διὰ τῆς πρὸς τὴν ἐπίσημον Ρωμαίαν Ἰταλικὴν

ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ἐπαρκῶς διικνουούσης ἦν εἶχεν ὑγιαίνουσαν περὶ τῶν γυναικῶν γνώμην, μηδαμῶς αὐτὰς ἀποκλείων ἀπὸ ζητημάτων κοινοῦ συμφέροντος. Ἴδου αὐτῆ· «Ἐπί μὲν τῶν ἐξωθεν πραγμάτων, ὡσπερ τῇ φύσει, οὕτω καὶ τῇ πράξει καὶ τῇ μεταχειρίσει διήρηται ταῦτα τὰ γένη, ἀνὴρ λέγω καὶ γυνή. Τῇ μὲν γὰρ οἰκουρεῖν νεόμυσται, τῷ δὲ τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν ἐν ἀγορᾷ πραγμάτων ἀπτεσθαι. Ἐπί δὲ τῶν τοῦ Θεοῦ ἀγώνων καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας πόνων οὐκ ἐνι τοῦτο, ἀλλ' ἔστι καὶ γυναῖκα ἀνδρὸς ἐρρωμενέστερον τῶν καλῶν τούτων ἀντέχεσθαι ἀγώνων καὶ πόνων. Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς τὴν πατρίδα τὴν ὑμετέραν ἐπιστολῇ πολλὰς ἀνακηρύττει γυναῖκας, λέγων αὐτὰς οὐ μικρὰ πεπονημέναι ἐν τῷ ἀνδρὸς διορθοῦν καὶ ἐνάγειν ἐπὶ τὰ προσήκοντα. Τίνος ἔνεκεν ταῦτά φημι; Ἴνα μὴ νομίσητε ἀλλότριον ὑμῶν εἶναι τὸ τῆς σπουδῆς ἀπτεσθαι καὶ τῶν πόνων τῶν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διορθοῦσιν συντελούντων, ἀλλ' ὡς πρέπον ὑμῖν ἔστι καὶ δι' ἑαυτῶν καὶ δι' ἑτέρων, ὧν ἂν οἶόν τε ἦ, τὴν προσήκουσαν εἰσενεγκεῖν σπουδὴν, εἰς τὸ λύσαι τὴν κοινὴν ζάλην καὶ ταραχὴν τὴν τὰς ἐκκλησίας τῆς ἀνατολῆς καταλαβοῦσαν. Ὅσῃ γὰρ χαλεπωτέρα γέγονεν ἡ ζάλη καὶ βαρύτερος ὁ χειμῶν, τοσοῦτ' καὶ ὑμῖν πλείων ἔστιαι ὁ μισθὸς ταῖς πάντα πράξαι καὶ παθεῖν αἰρουμέναις ὑπὲρ τοῦ τὴν διαταραχθεῖσαν εἰρήνην ἐπαναγαγεῖν, καὶ ἐν καταστάσει τῇ προσηκούσῃ σπουδάσαι κατασιῆσαι διαταραχθέντα ἅπαντα».



SISMANOGLU